

GUSLE

THE EPIC TRADITION OF SERBIA

A GUIDE TO SINGING TO THE ACCOMPANIMENT OF THE GUSLE IN SERBIA

ЕПСКА ТРАДИЦИЈА СРБИЈЕ

ВОДИЧ ЗА ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ У СРБИЈИ

1	THE WEDDING OF KING
VUKAŠIN / ЖЕНИДБА
КРАЉА ВУКАШИНА
Veljko Djuranovic
Вељко Ђурановић 5:43	9	THE MOUNTAIN WREATH
/ ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ
Veljko Djuranovic
Вељко Ђурановић 7:45
2	BANOVIĆ STRAHINJA /
БАНОВИЋ СТРАХИЊА
Srdjan Avdalovic
Срђан Авдаловић 5:02	10	THE UPRISING OF
SKADARLIJA JOVO /
ПОДИЖЕ СЕ СКАДАРЛИЈА
JOVO
Djordje Tanovic
Ђорђе Тановић 5:39
3	Veljko Đuranović speaks
about the sound of gusle
from his childhood, about his
father and Nikšić...
/ Вељко Ђурановић говори
о звуку гусала у детињству,
свом оцу, Никшићу... 0:31	11	VOJVODA RADOMIR
PUTNIK / ВОЈВОДА
РАДОМИР ПУТНИК
Srdjan Avdalovic
Срђан Авдаловић 7:44
4	THE DEATH OF MARKO
KRALJEVIĆ / СМРТ МАРКА
КРАЉЕВИЋА Veljko
Djuranovic
Вељко Ђурановић 5:42	12	Aleksandar Taušan speaks
about the audience attending
gusle concerts...
/ Александар Таушан говори
о гусларској публици 0:34
5	Đorđe Tanović speaks about
the old epic songs and the
song Old Vujadin...
/ Ђорђе Тановић говори
о старој епизи, песми Стари
Вујадин... 0:34	13	THE DEATH OF MARKO
PULETIĆ / ПОГИБИЈА
МАРКА ПУЛЕТИЋА
Aleksandar Tausan
Александар Таушан 3:44
6	OLD VUJADIN /
СТАРИ ВУЈАДИН
Djordje Tanovic
Ђорђе Тановић 8:03	14	Srdan Avdalović speaks about
how the gusle „got under his
skin"... / Срђан Авдаловић
говори о томе како су му
гусле „ушле у крв” 0:53
7	IVO SENKOVIĆ AND
AGA OD RIBNIKA / ИВО
СЕНКОВИЋ И АГА ОД
РИБНИКА
Aleksandar Tausan
Александар Таушан 6:38	15	HERZEGOVINA
ХЕРЦЕГОВИНА
Srdjan Avdalovic
Срђан Авдаловић 4:32
8	THE LIBERATION OF
SJENICA / ОСЛОБОЂЕЊЕ
СЈЕНИЦЕ
Djordje Tanovic
Ђорђе Тановић 4:17	16	BRING SERBIAN GUSLE TO
SERBIAN HOMES / СРПСКЕ
ГУСЛЕ У
СРПСКЕ ДОМОВЕ
Aleksandar Tausan
Александар Таушан 3:03

TOTAL TIME: 70:33

Wmas
records
WMAS cd 297
ISBN 978-86-89607-33-8

**GUSLE:
THE EPIC
TRADITION
OF SERBIA**

**ГУСЛЕ:
ЕПСКА
ТРАДИЦИЈА
СРБИЈЕ**

GUSLE

THE EPIC TRADITION OF SERBIA

A GUIDE TO SINGING TO THE ACCOMPANIMENT OF THE GUSLE IN SERBIA

ЕПСКА ТРАДИЦИЈА СРБИЈЕ

ВОДИЧ ЗА ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ У СРБИЈИ

GUSLE: THE EPIC TRADITION OF SERBIA

ГУСЛЕ: ЕПСКА ТРАДИЦИЈА СРБИЈЕ

A GUIDE TO SINGING TO THE ACCOMPANIMENT OF THE GUSLE IN SERBIA

ВОДИЧ ЗА ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ У СРБИЈИ

Published by

World Music Association of Serbia ©2020

 worldmusic.org.rs

 facebook.com/WorldMusicAsocijacijaSrbije

 etnoumlje@gmail.com

This publication has been realized exclusively for promotion of Serbia at The World Music Expo Womex 2020-2021 and other promotions of Serbia roots and world music abroad. NOT FOR SALE!

Ова публикација је реализована за потребе представљања Србије на The World Music Expo WOMEX 2020-2021 и осталих представљања традиционалне и world music из Србије у иностранству. Није за продају!

The executive producer of the project:

Oliver Đorđević, chairman of the Board of World Music Association of Serbia

Editor: **Marija Vitas**, ethnomusicologist, vice-chairman of the Board of World Music Association of Serbia

This publication was realized in cooperation with the Gusle-Players Society **Stara Hercegovina** - starahercegovina.co.rs

Our special thanks for his help and support to: **Mrs Dragana Mitrović**, Coordinator of musical art and discography of the Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia, **Mr Slobodan Boban Drašković**, president of the Gusle-Players Society Stara Hercegovina, **Mrs Ana Ilić**, Senior Advisor to the Prime Minister for Creative Industries and Tourism, **Ms Katarina Jakovljević**, Office of the Prime Minister, **Ms Milena Nikitović**, Serbia Creates / Music Sector, platform of the Government of the Republic of Serbia, **Mr Miroslav Mitrović**, ethnologist of the Ethnographic Museum in Belgrade.

Graphic design and visual identity of project: **Aleksandar Ružičić**

Texts: **Danka Lajić Mihajlović**, **Marija Vitas**, **Slobodan Boban Drašković** and **Oliver Đorđević**

English translation: **Đorđe Tomić**

An overview of Serbian folk customs: **Maša Vukanović**

Illustrations of Serbian folk customs: **Vlada Bursać**

Illustration of Filip Višnjić: **Ivan Radović**

Lectors: **Jelena Đorđević** and **Svetlana Mišković**

Recorded at **Astron Sound Studio** by **Milomir Miljanić**

Sound recording and mastering: **Zoran Mandić**

Print: **Zlatna knjiga**, Jagodina, Serbia

ISBN 978-86-89607-33-8, WMAS CD 297

This publication contains compilation CD with 12 selected tracks. All rights reserved.

Прилог уз ову публикацију је компилацијски CD са 12 одабраних песама. Ауторска права за песме на компилацијском диску припадају ауторима и извођачима, по закону.

This Guide is published by World Music Association of Serbia (WMAS), a non-profit organization founded in 2000 by a group of musicians, journalists and concert organisers. The organization is dedicated to the development and promotion of Serbian traditional and world music.

The project **Serbia at Womex 2020-21** was supported by
The Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia
Serbia Creates, the National Platform for Creatives Industries,

Initiated by the Prime Minister of the Republic of Serbia
Srbija stvara, nacionalna platforma za kreativne industrije,
inicirana od strane predsednice Vlade Republike Srbije

Ralex Company, Jagodina/Serbia - ralex.rs

CONTENT

САДРЖАЈ

FROM THE EDITORIAL TEAM

РЕЧИ УРЕДНИШТВА

THE SINGING OF EPIC SONGS TO THE ACCOMPANIMENT OF THE GUSLE:

ANCIENT TRADITION AND INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF SERBIA by Danka Lajić-Mihajlović 6

Певање уз гусле: епска традиција и нематеријално културно наслеђе Србије

WHAT A RICH, COLORFUL AND WONDERFUL WORLD by Marija Vitas 18

Тај диван, шаролик, раскошан свет

CONTACTS

КОНТАКТИ

THE UNION OF THE GUSLE PLAYERS OF SERBIA 44

Савез гуслара Србије

ASSOCIATION OF GUSLE PLAYERS „STARA HERCEGOVINA” 45

Друштво гуслара „Стара Херцеговина”

ROOTS AND FOLK MUSIC FESTIVALS 47

WORLD MUSIC FESTIVALS 57

LABELS 59

MANAGEMENT & BOOKING, INSTITUTIONS & ASSOCIATIONS 60

PROMOTERS AND JOURNALISTS..... 61

RADIO AND INTERNET SHOWS..... 61

About the publisher..... 64

"I am grateful to the gusle players of the past who preserved this tradition with dignity and secured its eternal place in the collective memory of the people as the musical instrument that brought us new life and precious freedom. This tradition may appear to be of less importance today, as the times of strife and bloodshed are gone and it seems that the call of gusle has served its purpose, but if you hold the memory of your ancestors dear and holy, you must spare no effort to preserve it and never let the most beautiful praises to the courage of the Serbian people go silent. As long as we have gusle, we shall survive."

Isidora Sekulić,
Serbian author

"Гусларима хвала, што су људе умели сачувати и достојно поштовати, а људима велики спомен у народу, што су нам створили нов живот – знамину слободу. Гусле не звуче сад тако значајно, јер је бурно и крваво доба застало, живот им је исцрпљен, али ако им је мила и света успомена њихових предака, а им гувај људе, људи њу светињу, не дај да пропадне најлепша слава храбрости Србине, ја док је дух, буре и тече."

Isidora Sekulić,
Serbian writer.

FROM THE EDITORIAL TEAM

РЕЧИ УРЕДНИШТВА

THE SINGING OF EPIC SONGS TO THE ACCOMPANIMENT OF THE GUSLE: ANCIENT TRADITION AND INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF SERBIA

ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ: ЕПСКА
ТРАДИЦИЈА И НЕМАТЕРИЈАЛНО
КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ СРБИЈЕ

Performing epic songs to the accompaniment of the gusle – a simple bowed string instrument – is one of the key elements of Serbian traditional culture. This ancient performing practice played an important role as a medium of transmission of the collective memory and remembrance of historical events and lived experience of the past to posterity. The tradition was kept alive by the singers of the epic songs – gusle players, or guslari, but the presence of the audience and interaction with the performer was crucial for the performance which always included the elements of a ritual. Singing to the accompaniment of the gusle played a crucial role in the establishment and expression of the shared cultural identity.

Epic songs of the Serbian tradition have been performed without instrumental accompaniment or with the accompaniment of other musical instruments, but singing to the accompaniment of the gusle remains the most common form of the genre. Unlike the gusle with two strings that used to be popular among Serbs from today's Croatia and Bosnia and Herzegovina, but in the meantime have all but disappeared, the single-stringed gusle stands strong as the dominant instrument of the epic tradition. It is important to keep in mind that similar names are used in other traditions to denote completely different chordophone instruments (for example, Russian *gusli*).

The gusle is made from one piece of wood. The wood of choice is maple, but other woods also can have good acoustic properties. The quality of the woodwork and the finished instrument itself depends on the selection of the right piece of wood that needs to be left to dry well. The rough shape of the instrument is formed by cutting, followed by precision carving and hollowing of the resonator box (popular names for this part of the instrument are *varjača*, *kutlača* – spoon, ladle). In the past, regional variations of

Извођење епских песама уз гусле – једноставан гудачки инструмент, један је од најзначајнијих елемената српске традиционалне културе. Ова древна уметничка пракса има изузетан значај као медијум преношења колективног памћења и сећања на историјске догађаје и општих животних искустава генерацијама наследица. Истакнути актер је епски певач – гуслар, али је за перформанс веома важно присуство аудиторијума, односно њихова интеракција, а такви догађаји имају и елементе ритуала. На тај начин певање уз гусле учествује у формирању и изражавању културног идентитета заједнице.

Иако се епске песме у српској традицији изводе и без инструменталне пратње или уз пратњу других инструмената, певање уз гусле је типичан облик извођења овог жанра. Такође, у односу на гусле са две струне, које су раније биле значајније присутне код Срба са простора данашње Хрватске и Босне и Херцеговине, а данас су готово нестале из фолклорне праксе, гусле са једном струном представљају апсолутно доминантан „еписки инструмент”. Важно је имати у виду и да се слични називи у другим традицијама користе за сасвим другачије кордофоне инструменте (на пример, руске *гусли*).

Гусле се израђују из једног комада дрвета. Најчешће се користи јавор, али и друге врсте, које имају добра акустичка својства. Успешност израде и квалитет инструмента у великој мери зависе од одабира комада дрвета и његове исушености. Основна форма инструмента се обликује тесањем, а потом следи финија обрада и деликатно дубљење резонатора (народни називи за овај део су *варјача*, *кутлача*). Раније су се по облику резонатора (овалне, крушкасте, ромбоидне, делтоидне) распознавале регионалне варијанте гусала, а сви сачувани пример-

FILIP VIŠNJIĆ (1767-1834) is one of the best known Serbian gusle players and singers of Serbian folk songs, regarded as the Homer of Serbian epic poetry. Having lost his sight as a child, Višnjić made his bread singing to the accompaniment of gusle. He played for the common Serbian folks visiting their villages and communal gatherings, but he also played for the Ottoman headmen in towns. These two audiences expected to hear different songs, so Višnjić had two separate repertoires, one for his Christian fellowmen and one for the Muslim audiences. The key part of his singing repertoire were his own songs about the Serbian uprisings against Turks. Vuk Karadžić, the famous reformer of the Serbian language, wrote these songs down for the posterity.

ФИЛИП ВИШЊИЋ (1767-1834) је један од најпознатијих српских гуслара и твораца српских народних песама - сматра се Хомером српске епске књижевности. Ослепевши у детињству, Вишњић се издржавао певањем уз гусле. По селима и на народним окупљањима певао је Србима, а пролазећи кроз градове певао је на дворовима турских првака. Две публике тражиле су различите песме тако да је Вишњић имао два различита репертоара, један за своје хришћанске, а други за муслиманске слушаоце. Главно место у његовом стваралаштву заузимале су песме о српској буни против Турака које је сам испевао, а које је записао реформатор српског језика Вук Караџић.

SERBIAN CUSTOMS, OLD RITUALS AND CEREMONIES

CHILDBIRTH

A MOST IMPORTANT DAY FOR THE FAMILY. WHILE THE MOTHER AND THE BABY ARE RESTING AFTER THE BIRTH, THE FATHER IS CELEBRATING. THE CUSTOM REQUIRES THAT ON THIS OCCASION THE GUESTS TEAR THE SHIRT OFF THE FATHER'S CHEST. IT IS BELIEVED THAT THIS WILL HELP THE FATHER OPEN UP AND ACCEPT THE NEW-BORN UNDER HIS WING. IN SOME REGIONS THE MARRIED MEN WITHOUT CHILDREN TAKE PARTS OF THE TORN SHIRT WITH THEM, TO HELP THEM BECOME FATHERS THEMSELVES.

the instrument could be easily recognized by the shape of the resonator box (oval, pear-shaped, rhomboid, deltoid). The oldest preserved instruments are generally of a smaller size than the instruments made today. The resonator box is covered with a leather membrane - goatskin or lambskin - tightened with small wooden pins. The single string of the instrument is stretched from the bottom of the body, over the movable bridge (*konjić, kobilica*), to the peg (*krčalo, ključ*) at the top of the long neck. A relatively small curved bow with a tight hair is used to bow the string and produce sound. Traditionally, the strings were made using horse hairs, both for the instrument and the bow, though synthetic and more durable threads (nylon fishing lines) have been introduced in time (sometimes a synthetic thread is combined with a natural thread for the bowstring). The very top of the long neck is usually carved in the shape of an animal (horse, goat, or eagle, the animals known as chthonic symbols). In more recent times, figural representations of saints and famous people from Serbian history are also quite common. The bow is often shaped and decorated to resemble a snake (also an important symbol of the chthonic sphere). As gusle building gradually developed into a craft of its own, the professional builders, unlike their amateur predecessors who made gusle just for themselves or family members, introduced highly complex compositions of zoomorphic and anthropomorphic symbols. In addition to music-making, the gusle has significant value as an art object or souvenir. There are very few instruments around the globe that are similar to the gusle. Construction and the playing technique indicate that this instrument originates from a very distant and ancient past.

The bulk of the gusle repertoire consists of the epic songs – that is, songs about legendary events from the past, the ancient and more recent history, stories about mythical and historical figures, as well as ballads. The gusle performances of today may include even humorous songs and songs on a variety of other topics. Traditional songs, those

ци су мањих димензија од савремених. Резонантна кутија се затвара мембраном од коже, обично јареће или јагњеће, која се затеже дрвеним клинчићима. Струна се протеже од дна тела преко нефиксираног мостића (*коњић, кобилица*) до чивије (*крчало, кључ*) на дугом врату. Преко ње се превлачи сразмерно малим, закривљеним гудалом са затегнутом струном. Традиционално су струне на гуслама и гудалу израђиване од коњских длака, али се већ дуго користе издржљивије синтетичке нити (често и у комбинацији – на гуслама синтетичка, а на гудалу природна струна). На врху врата најчешће се израђује животињска фигура (коњ, коза/јарац или орао, који се сматрају хтонским симболима), а у новије време су веома заступљене представе светитеља и знаменитих личности из српске историје. Неретко је гудало обликовано или украшено тако да алудира на змију (такође важан симбол хтонског). Како је израда гусала постала засебна занатска делатност, у односу на време када су гуслари израђивали инструменте за сопствене потребе или ближње, све чешће се праве примерци гусала са сложеним композицијама зооморфних и антропоморфних симбола. Осим употребне вредности као музички инструменти, овакве гусле имају и знатну тржишну вредност као уметнички предмети и сувенири. Једноструне гусле имају веома мало аналогија у светским размерама. На основу конструкције и начина свирања сматрају се веома архаичним инструментом.

Репрезентативни део репертоара који се изводи уз гусле чини епика у ужем смислу – песме о догађајима из легендарне прошлости, даље и ближе историје, о митским и историјским јунацима, као и баладе, али се данас уз гусле изводе и шаливи стихови, па и други, најразличитији стиховани садржаји. Традиционалне песме, које припадају времену усмене културе, обликоване су у неримованим асиметричним десетерачким стиховима (X:4,6), а новије слојеве реперто-

THE GUSLE PLAYER DIMITRIJE POPOVIĆ AND ILIJA, VILLAGE OF BARZILOVICA, SERBIA, 1933 (PHOTO LIBRARY OF THE ETHNOGRAPHIC MUSEUM IN BELGRADE)

SERBIAN CUSTOMS, OLD RITUALS AND CEREMONIES

BAPTISM

THE DAY ON WHICH THE CHILD IS GIVEN A NAME. THE CEREMONY IS PERFORMED IN A CHURCH OR AT HOME IF THE CHURCH IS TOO FAR AWAY OR THERE ISN'T ONE IN THE VILLAGE. THE CHILD IS BAPTIZED BY THE FAMILY GODFATHER. IF THE GODFATHER IS TOO OLD TO ATTEND, HE WILL SEND HIS OLDEST SON TO PICK THE NAME FOR THE CHILD. IF THE CHILD IS A GIRL, THE GODFATHER SHALL TAKE OFF AND SWITCH HIS LEFT AND RIGHT SHOE BEFORE ENTERING THE HOUSE, SO THAT THE NEXT CHILD WOULD BE A BOY. THE MOTHER GIVES THE CHILD TO THE GODFATHER, HOWEVER, AFTER THE CEREMONY THE CHILD IS NOT RETURNED TO THE MOTHER, BUT TO THE CHILD'S AUNT. THE GODFATHER PLACES THE NAKED CHILD ON THE FATHER'S WHITE SHIRT, SO THAT THE CHILD, AS REPORTED BY B. M. FROM THE VILLAGE OF VRBIĆ, WOULD „ALWAYS REMAIN UNDER THE FATHER'S PROTECTION“. THE SACRAMENT OF CHRISTENING IS PERFORMED BY THE PRIEST ACCORDING TO THE CHURCH RITES.

that originated in the period when the oral culture was prevalent, used non-rhyming asymmetrical decasyllabic verse (X:4+6). More recent additions to the repertoire include songs that use rhyming octosyllabic and decasyllabic verses. Throughout the history of this genre the gusle player had to be a poet, a composer, and a performer at the same time, improvising on both textual and musical elements of a song. With the spread of literacy, which ended the dominance of oral culture and its cultural forms, the roles of the gusle player and the epic poet were separated. The credit for the publication of the first printed collections of epic songs goes to Vuk Stefanović Karadžić (1787–1864), whose work in this field contributed immensely to the promotion and popularity of Serbian epic songs throughout Europe. However, the publication of the traditional songs in a fixed form had a major impact on the performance practice of the gusle players who now focused primarily on the aspects of musical creativity and expression of the performance, whereas for the textual content they relied on memorization of large chunks of the published legacy songs. Performances in large concert halls in front of culturally heterogeneous urban audiences, the influence of the media and recording industry, the introduction of the gusle player competitions, and other changes brought about a situation that today it is almost impossible to hear an epic song performed in its entirety in one sitting. Performances limited to just a few select passages resulted in a new disposition and distribution of the energies of the performers who are judged primarily on the strength and quality of their singing. This ushered a period of significant innovation and expansion of idiosyncratic individual styles based on traditional performance practices. Also, the entire perspective on the tradition is continually being reinterpreted in the light of what the most prominent gusle players of the hour are doing.

During the performance the gusle player sits with the instrument resting on his lap, holding the neck of the instrument in an upright position with the thumb of the

ара чине ауторске песме у римованим десетерцима и осмерцима. У прошлости је гуслар био и песник и композитор и извођач, у току извођења је стварао, импровизовао и поетски и музички садржај. Преовладавање писане над усменом културом водило је ка раздвајању улога гуслара и епских песника. Зaslуге за настанак првих штампаних збирки текстова епских песама припадају Вуку Стефановићу Караџићу (1787–1864), чији је рад на овом пољу кључно допринео промовисању српског епског певања уз гусле у европском контексту. С друге стране, фиксирање текстова традиционалних песама у штампаним верзијама утицало је на усмеравање креативности гуслара само на музички израз и потенцирање способности дословног меморисања публикованих текстова. Излазак гуслара на концертну сцену пред масовну и културно хетерогену градску публику, утицај медија и дискографске индустрије и институционализовање гусларских перформанса кроз такмичења, имају за резултат све ређе извођење епских песама у целини. Певање одломака је омогућило другачије располагање енергијом гуслара, пре свега као певача. Тако долази до значајнијих стилских искорака и индивидуализације праксе, а традиција се кључно усмерава према стилизовима гусларских звезда.

Током перформанса гуслар седи и држи инструмент у крилу, а врат гусала се придржава палцем. При свирању се користи само једна позиција прстију на струни, тонски низ је ускоамбитусни и нетемперован – палац не учествује у апликатури, па низ чини максимално пет тонова, а амбитус приближно умањена квинта. У некадашњој гусларској пракси су коришћена свега три тона, а и данас многи гуслари не користе четврти прст за скраћивање струна – мелодије заснивају на укупно четири тона. Како је струна значајно издигнута изнад врата гусала, при скраћивању прстом не додирује врат, па тонови имају флажолет-

UROŠ PREDIĆ, *The Children around the Guslar*, 1882 (NATIONAL MUSEUM OF SERBIA)

PATRON SAINT'S DAY (Serbian: SLAVA)

ALL SERBS HAVE A *KRSNA SLAVA* OR *KRSNO IME*. IT IS THE DAY DEDICATED TO THE PATRON SAINT CHOSEN TO BE PROTECTOR OF THE FAMILY BACK WHEN THE HEAD OF THE FAMILY FIRST RECEIVED CHRISTIANITY. ON THE DAY OF SLAVA, THE HEAD OF THE FAMILY BRINGS OUT A CANDLE, SOME COOKED WHEAT, SLAVA BREAD AND A GLASS OF RED WINE AND PLACES THEM IN FRONT OF THE ICON OF THE PATRON SAINT. WHILE SAYING THE PRAYERS HE LITS THE CANDLE, CUTS A CROSS IN THE BREAD AND POURS SOME RED WINE OVER IT. ALL FAMILY MEMBERS GET TOGETHER AND HOLD THE BREAD, SPIN IT IN AROUND THREE TIMES AND THEN BREAK A PIECE EACH. THROUGHOUT THE DAY THE FAMILY ENTERTAINS GUESTS. *KRSNA SLAVA* IS A PART OF THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF THE REPUBLIC OF SERBIA REGISTERED IN THE UNESCO LIST OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE.

SERBIAN CUSTOMS, OLD
RITUALS AND CEREMONIES

left hand. In performance only one fingering position is used, so the tonal series has a narrow ambitus and a non-equal-temperament. As the supporting thumb is not used in fingering, the series is limited to five tones, and the approximate ambitus is a diminished fifth. The gusle players of the past used only three tones, and even today many gusle players prefer not to use the fourth finger – the melody is thus produced using a total of four tones. Due to a large distance between the string and the neck, the string does not touch the neck when fingered and the tones have a flageolet quality to them. The gusle is tuned to the natural pitch of the gusle player's voice, but players of today are striving for higher registers, more suitable for the expressive manner of singing they use to give a more captivating performance. The players usually accompany the singing with a unison melody played on the instrument, using its sound as a sound mask for the singing voice. A recognizable element of the traditional harmonic structure is the second, which is formed when the voice goes below the lowest tone of the gusle.

The performances begin with an instrumental introduction the purpose of which is to get the attention of the audience and sound the intonation of the gusle. In many cases, the key structural element – the moment when the guslar starts singing – is marked by an exclamation (*hey, oh*), but the player can also go straight to the first line. The verses are sung in continuity, with short instrumental breaks. The recitative principle and overlapping of the melodies produced by the instrument and the voice emphasize a narrative character of the performance. The player will use all of his experience, creativity, and charisma to make a persuasive performance and enchant the audience. Musical skill is the key element, but the lively spirit and wit of the gusle player are also important for a successful performance, as well as the ability to select appropriate songs matching the performer's skills (and particular occasion and audience). What is particularly demanding is a transposition to the place and time referred to in the songs and building of empathy with the characters and

ни квалитет. Гусале се штимују према природној висини гласа гуслара, мада се у новије доба стреми ка вишем регистру, погоднијем за изразитије певање и продорније извођење, као нови естетски захтев. Током извођења гуслар настоји да мелодију коју пева доследно, унисоно прати на инструменту, који се тако претвара у звучну маску гласа. Препознатљив елемент традиционалне сазвучне структуре је секунда, која се образује када се глас гуслара спусти испод основног, најнижег тона гусала.

Извођење песме уз гусле започиње инструменталним уводом, чија је функција да привуче пажњу аудиторијума и да гуслара уведе у интонацију гусала. Веома често кључну конструктивну границу – тренутак када се оглашава гуслар, чини екскламација (*ej, oj*), али песма може да започне и директно, првим стихом. Стихови се на низу континуирано уз кратке инструменталне предахе. Доминирају речитативни принцип озвучавања текста и подударност мелодија гласа и гусала, што перформансу даје наративни карактер. Гуслар настоји да искуством, креативношћу и харизматичношћу обезбеди убедљивост, персуазивност извођења. Извођење се базира на музичким вештинама, али је за успешност перформанса важан и интелектуални капацитет гуслара, посебно способност одабира адекватног репертоара у односу на сопствене извођачке квалитете и афинитете (такође, и у односу на конкретну прилику и аудиторијум), па и умешност уобличавања одломка као илустрације конкретне песме и традиције певања уз гусле у целини. Нарочиту захтевност представља потреба за трансцендирањем у време и простор о којима је реч у песми и саживљавање са улогама актера, односно вишеструка промена идентитета током извођења. У циљу зачаравања публике музичка драматизација поетског садржаја комбинује се са другим облицима невербалне комуникације, са мимиком,

THE GUSLE PLAYER SVETISLAV PEJČIĆ AND THE VILLAGERS OF RAKOV DOL, SERBIA, 1936 (PHOTO LIBRARY OF THE ETHNOGRAPHIC MUSEUM IN BELGRADE)

POSTUPAONICA

A CUSTOM CELEBRATING THE CHILD'S FIRST STEPS. THE MOTHER MAKES A SPECIAL OVAL SHAPED BREAD ON WHICH OBJECTS SYMBOLIZING VARIOUS PROFESSIONS ARE PLACED. A FAMOUS SERBIAN WRITER AND COMEDIAN DESCRIBED THIS CUSTOM IN HIS "AUTOBIOGRAPHY": "WHEN I MADE MY FIRST STEPS, THE MAIN EVENT OF THE DAY WAS *POSTUPAONICA*. THAT IS OUR BEAUTIFUL CUSTOM TO BREAK BREAD ABOVE THE CHILD'S HEAD WHEN IT FIRST STARTS WALKING. BUT BEFORE BREAKING THE BREAD, VARIOUS OBJECTS ARE PLACED ON THE BREAD AND PRESENTED TO THE CHILD. THE OBJECT THE CHILD REACHES FOR WILL DETERMINE THE CHILD'S FUTURE OCCUPATION. ON THE BREAD PRESENTED TO ME THERE WERE A BOOK, SOME MONEY, A FEATHER AND A KEY, SYMBOLIZING: SCIENCE, WEALTH, LITERATURE AND THE HOUSEHOLD."

their fates. In the course of the performance, the player needs to switch between different identities. To enthrall the audience, the gusle players combine musical dramatization of the poetic content with various forms of non-verbal communication, facial expressions, body language, control of space, as well as the material elements that may contribute to the expressiveness of performance (such as costume – *nošnja*). Yet, the main symbol of the authority and power they gain by "switching" from the role of "an ordinary man" to the role of the gusle player is the instrument itself.

Male players dominate in this field, as a result of the traditional patriarchal culture. The peculiar combination of the male voice and the timbre of the instrument is an important aspect of the expressive quality and symbolism of this tradition. However, thanks to the support of the media, more and more women are taking up gusle and the female players are becoming more visible.

Singing to the accompaniment of the gusle is present in almost all parts of Serbia, but it is most popular among the populations living in the west/south-west, north and central parts of the country. The current geocultural distribution of the practice of singing to the accompaniment of the gusle has resulted, among other things, from the massive migrations that happened in the past. Changing of the social and cultural profile of the population of Serbia exerted a major influence on this cultural practice that once used to be limited to the rural populations, and is now brought to the cities and presented to a variety of audiences of different social, occupational, and economic backgrounds. One notable initiative for the preservation of this tradition is the spreading of the associations of the gusle players that are present in many cities. Their central association – the Union of the Gusle Players of Serbia – works towards preservation and promotion of this tradition and hosts numerous performances and annual competitions for different age categories. Despite evident changes and new developments in the performing tradition, the oral route of transmission – through

говором тела, простornim odnosima i materijalnim elementima koji učestvuju u ekspresivnosti (poput odeće – *nošnje*). Ипак, кључни симбол промене овлашћења и моћи, „пребацивач“ из улоге „обичног човека“ у Гуслара јесте сам инструмент – гусле.

Уз гусле и данас певају углавном мушкарци, како је то претежно било у традиционалној патријархалној култури. Карактеристичан спој мушког гласа и звучне боје инструмента је важна компонента експресивности и симболичке традиције певања уз гусле. Ипак, захваљујући подршци медија, учешће жена у гусларској пракси је последњих година нешто значајније и знатно видљивије.

Певање уз гусле је присутно на готово читавој територији Србије, али се може рећи да је посебно значајно за становништво у западним и југозападним, северним и централним областима. Актуелна геоекulturна дистрибуираност певања уз гусле је последица, између осталог, масовних и појединачних миграција у различитим историјским периодима. Промене социокултурног профила становништва Србије утицале су на то да ова културна пракса, некада претежно присутна код сеоског становништва, постане и део културе градова, различитих социјалних средина, професионалних група и економских слојева. Специфичан тип заједница посвећених неговању певања уз гусле представљају друштва гуслара, регистрована у многим градовима, а њихово удружење – Савез гуслара Србије, стара се о очувању праксе и њеној промоцији, организује бројне концерте и годишње такмичење у различитим старосним категоријама. Упркос променама у традицији епског певања уз гусле, усмени начин преношења извођачких вештина и знања о певању уз гусле – слушањем, посматрањем и опонашањем искуснијих, сачувао се до данас. Нове техноло-

RADOVAN BEĆIROVIĆ —
TREBJEŠKI (LJEVIŠTA, 1897
— NIKŠIĆ, 1986) was the
Montenegrin folk poet and gusle
player. He is regarded as the last
epic bard of the Serbian people
and one of the greatest poets of the
new epic poetry. In his songs, he
described all important events and
personalities of Serbian history.
His songs imbued with patriotism
speak about heroism, fate, and the
sufferings of the Serbian people
through the centuries. Songs
of Radovan Bećirović were very
popular among gusle the players
of the eighties.

РАДОВАН БЕЋИРОВИЋ —
ТРЕБЈЕШКИ (ЉЕВИШТА,
1897 — НИКШИЋ, 1986) је
био црногорски народни песник
и гуслар. Сматра се последњим
епским бардом српског народа
и једним од највећих песника
новије епске поезије. У својим
песмама описује све значајније
догађаје и личности из српске
историје. Песме надахнуте па-
триотизмом описују јунаштво,
судбину и страдање српског на-
рода кроз векове. Песме Радо-
вана Бећировића су биле 80-тих
година прошлог века врло попу-
ларне код гуслара.

SERBIAN CUSTOMS, OLD RITUALS AND CEREMONIES

ZAVETINA or LITIJA

THE DAY ON WHICH THE WHOLE VILLAGE CELEBRATES THE VILLAGE PATRON SAINT. THE HEADS OF THE FAMILIES FORM A PROCESSION OR *LITIJA* AND VISIT THE SACRED TREE KNOWN AS *ZAVETNO DRVO* OR *ZAPIS* TO PRAY FOR GOOD HARVEST AND PROTECTION AGAINST BAD WEATHER. THEY GO AROUND THE TREE THREE TIMES AND THEN THE PRIEST OR THE HOST OF THE PROCESSION CUTS A CROSS IN THE TREE BARK. AT THE END OF THE CEREMONY A LAMB IS ROASTED FOR A LUNCH ATTENDED BY THE WHOLE VILLAGE. THE SACRED TREE IS USUALLY A LARGE AND FRUITFUL OAK OR WALNUT TREE. THE HOST OF THE PROCESSION, KNOWN AS *KOLAČAR*, IS SELECTED IN ADVANCE FOR EACH YEAR.

listening, observation, and emulation of the more experienced players – has been kept alive to this day. New technologies have provided a better insight into various regional and individual performing styles as practiced by different generations, so the younger players have an opportunity to develop their own styles, balancing between emulation of the predecessors and foregrounding their own affinities, talents, and potentials.

The significance of singing to the accompaniment of the gusle as a part of the cultural identity of the local communities in Serbia brought about its inclusion in the National Register of Intangible Cultural Heritage (2012) and a nomination for the UNESCO Intangible Cultural Heritage List, that was accepted in 2018. The traditional performance of narrative songs to the accompaniment of a simple instrument has been kept alive in many parts of the world. The singing to the accompaniment of the gusle is an addition to the selection of similar traditions representing the cultural heritage of mankind. This recognition is certainly of great importance for the gusle players and local communities that regard this tradition as a part of their cultural identity, and a strong incentive for them to keep it alive. The humanist values of the epic songs – their affirmation of community, bonds of friendship and family, a code of ethics based on the principles of honor, truthfulness, and loyalty, as well as the proven psychological and emotional effect of the “words with sounds” – hold a powerful cultural and educational potential and represent a precious heritage that calls for an appropriate “use” in the context of contemporary cultural practices and preservation for the future generations.

Dr. Danka Lajić Mihajlović, ethnomusicologist
Senior Research Fellow
Institute of Musicology SASA

гије омогућиле су шире увиде у регионалне и индивидуалне стилове извођача различитих генерација, те млади гуслари сопствене музичке изразе развијају кроз сталну интеракцију између опонашања узора и личних потенцијала, афирмације и талената.

Значај певања уз гусле за културни идентитет многих локалних заједница у Србији резултирао је прво уписом у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа (2012), а потом и номинацијом за упис на Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човечанства УНЕСКО-а, која је усвојена 2018. Како је извођење наративних песама уз једноставан гудачки инструмент традиционални израз који се и данас негује у различитим крајевима света, певање уз гусле се том приликом придружило кругу сличних елемената који чине репрезентативно наслеђе човечанства. То је свакако велико признање за гусларе и заједнице које овај израз сматрају делом свог културног идентитета, али и подстицај да се његовом очувању посвете са посебном одговорношћу. Општа хуманистичка вредност епике – афирмисање заједништва, родбинских и пријатељских веза, етичког кодекса, дефинисаног принципима части, истинољубља и оданости, као и осведочено снажно психолошко-емотивно дејство „озвучне речи“, моћан су културно-образовни потенцијал и драгоценост наслеђе, које обавезује на деликатно „коришћење“ у савременој културној пракси и здушно залагање за његово прослеђивање будућим генерацијама.

др Данка Лајић Михајловић, етномузиколог
Виши научни сарадник
Музиколошки институт САНУ

**WHAT A RICH, COLORFUL
AND WONDERFUL WORLD**
(a note on this edition)

**ТАЈ ДИВАН, ШАРОЛИК,
РАСКОШАН СВЕТ**
(цртица о овом издању)

I had an opportunity to spend one warm September afternoon with a group of gusle players. I felt as if I had entered a parallel world, a reality we usually don't get to see in our day-to-day life, but the reality that does exist and has the power I happen to know a thing or two about thanks to my ethnomusicology degree, a career in media and interest in traditional music.

When I found myself in the shady courtyard in front of the studio, gusle player Veljko Đuranović was already sitting there in a relaxed conversation with Milomir Miljanić Miljan, the owner of the studio and one of the key figures of this scene. Miljan is a celebrated gusle player himself.

They served me a shot of brandy after my request. At first, I was not sure whether in this all-male company (soon to expand) a woman with a glass of brandy in her hand would be accepted and respected, but Veljko dispersed all my fears, saying that he "appreciated" what I did. This kind and temperate man, who appears to take special care not to use a single word that might hurt the person sitting next to him, is one of the four stars of the day. With their differing personalities, appearances, playing and story-telling styles, they prove that the art of gusle playing, that at first may appear a bit monochromatic, offers a variety of different artistic sensibilities, energies and instincts. Not unlike any other artistic field or human activity.

It is well known that people with similar needs and inclinations tend to accept similar value systems and worldviews. In the case of the four gusle players from the society *Stara Hercegovina*, these common features are clearly on display: they are all firm in their attitudes, patriotic, dedicated and serious about their work, responsible, lively, and friendly...

Једно топло, септембарско поподне провела сам са гусларима. Као да сам била у паралелном свету, у димензији коју не додирујем у свакодневном животу, али за коју знам да постоји, да је моћна и о којој знам понешто, захваљујући студијама етномузикологије, медијском раду и посвећености музичкој традицији.

Када сам стигла у двориште студија, заштићено од сунчевих зрака, ту је већ седео гуслар Вељко Ђурановић и релаксирано разговарао са Миломиром Миљанићем Миљаном, власником студија и једним од стожера око кога се гуслари радо окупљају. Миљан је и сам прослављени гуслар.

По сопственој жељи, послужена сам ракијом. Нисам била сигурна да ли је у оваквом, специфичном мушком друштву (које ће се убрзо увећати до предвиђеног максимума) жена са чашицом ракије у руци пожељна и поштована појава, али ми је Вељко уклонио сумњу, казавши да он то „јакко цијени“. Љубазан и одмерен човек, који као да пази да ниједном речју не повреди особу поред себе, Вељко је једна од четири главне личности тог дана. Оне својим различитим карактерима и појавностима, као и казивањем уз гусле, доказују да се испод гусларске уметности и праксе, на први поглед монохромне, крију предели разноликих енергија, осећајности, нагона. Нимало другачије у односу на друге врсте уметности и људских делатности.

Подразумева се, притом, да људи сродних потреба и склоности гравитирају сличним системима вредновања живота и света. Тако се и у случају четворице гуслара из друштва *Сџара Херцеговина* примећују заједничке, упечатљиве особине: чврст став, родољубивост, посвећеност и озбиљност у раду, одговорност, живост, дружељубивост...

VELJKO ĐURANOVIĆ

TRACK 1

THE WEDDING OF KING VUKAŠIN ЖЕНИДБА КРАЉА ВУКАШИНА

EPIC FOLK SONG, RECORDED BY VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ IN THE 19TH CENTURY. / ЕПСКА НАРОДНА ПЕСМА, ЗАБЕЛЕЖИО ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ У 19. ВЕКУ.

TRACK 4

THE DEATH OF MARKO KRALJEVIĆ СМРТ МАРКА КРАЉЕВИЋА

EPIC FOLK SONG, RECORDED BY VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ IN THE 19TH CENTURY, AFTER THE VERSION OF FILIP VIŠNJIĆ. / ЕПСКА НАРОДНА ПЕСМА, ЗАБЕЛЕЖИО ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ У 19. ВЕКУ, ПРЕМА ПЕВАЊУ ГУСЛАРА ФИЛИПА ВИШЊИЋА.

TRACK 9

THE MOUNTAIN WREATH ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

THE POEM AND PLAY FROM THE PERIOD OF SERBIAN ROMANTICISM, WRITTEN AND PUBLISHED BY PETAR II PETROVIĆ NJOŠ IN 1847. / ПОЕМА ИЗ ДОБА СРПСКОГ РОМАНТИЗМА, НАПИСАО И ОБЈАВИО ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ 1847. ГОДИНЕ.

SERBIAN CUSTOMS, OLD RITUALS AND CEREMONIES

DAY OF THE DEAD (Serbian: ZADUŠNICE)

THE SATURDAYS BEFORE THE BEGINNING OF EACH OF THE FOUR MAJOR FASTS AND THE SATURDAY BEFORE OR ON MITROVDAN (8TH NOVEMBER) — THESE ARE THE DAYS DEDICATED TO THE DEAD, KNOWN AS ZADUŠNICE. THAT IS THE TIME TO GO TO THE CEMETERY AND BRING ALONG COOKED WHEAT, WINE AND CANDLES, AS WELL AS OTHER FOOD AND DRINKS THAT THE DECEASED LIKED. ON THE TOMBSTONE A TOAST IS MADE AND THE WHEAT IS SERVED. ON THE WAY BACK FROM THE GRAVEYARD, THE VISITORS GIVE CHARITY AND ATTEND DAČA, A LUNCH IN HONOUR OF THE DECEASED.

Within minutes after my arrival, the rest of the company, including the sound engineer Zoran Mandić, joined us for the recording sessions. I was touched by the sense of communality and closeness in this small group. Mutual respect is evident, but they also take joy in cracking jokes about the people they hold close and dear. It is this sense of communality that is a rare find in the urban life of today. There are no wholesale generational divisions between the young who are “cool” and the older generation of “boring old men”. On the contrary, they “breathe” as one and nothing can divide them in this shared moment and space.

Dorđe Tanović is Veljko's peer in terms of age. Now in his fifties, he comes over as a tough guy with the gaze of a sheriff seen in some western movie. He does not open to others easily and takes time to turn his thoughts into words, but soon enough he shows his true wit, cordiality and warmth.

Aleksandar Taušan, fifteen years younger than Tanović and Đuranović, is no longer a *kid* in the community of gusle players. His knowledge, and experience have made him almost as popular as his older colleagues. Energetic and swift, he is the motivator and organizer who keeps “issuing assignments”.

The youngest among them, Srđan Avdalović, has the aura of a gifted youngster among these “old-timers”. His father is also a famous gusle player (Momir Moša Avdalović). He is cheerful and staunch, expressing his thoughts with clarity and wisdom. Srđan is not yet aware that with his attitude, skill, and ambition he will soon become the role model for the younger generations.

Leaving the rest of the company in the yard, I entered the studio with the first gusle player. Inside I found a large canvas painting of Karadorde, a painting of the Ostrog Monastery on wood, a poster of the White Angel from the Mileševa Monastery, old records with gusle music... I immersed myself into that other dimension, shaped

У року од неколико минута након што сам дошла, пристигли су и преостали учесници снимања, међу њима и тонац Зоран Мандић. Дотакла ме је лепота заједништва и њиховог међусобног одличног познанства. Неупитно је поштовање другог, али и уживање у шалама на рачун онога ко јесте близак и драг. То је врста заједништва каква је данас ретка у урбаном стилу живота. Подразумева да се људи генерацијски не одвајају „секиром“, делећи се на младе, који су „cool“, и „досадне маторце“. Напротив, они „дишу“ без препрека у заједничком тренутку и простору.

По годинама близак Вељку је Ђорђе Тановић. У својим педесетим, на први поглед тврд, са погледом шерифа из каубојских филмова. Неко ко испрва не даје много од себе, са задршком мисли претвара у речи, да би постепено откривао истински хумор, срдачност и топлину.

Од Тановића и Ђурановића петнаестак година млађи Александар Таушан одавно више није *клинац* међу гусларима. Са довољно година, знања и искуства, сада је већ готово једнак са старијим колегама. Енергичан и жустар, он је чак тај који их подстиче, организује, „дели задатке“.

Најмлађи од њих, Срђан Авдаловић, још увек носи ауру талентованог момка у друштву ветерана, као и ауру сина славног гуслара (Момир Моша Авдаловић). Ведар је, стамен, јасних мисли и развојетног, мудрог говора. Срђан можда није свестан да би својим понашањем, способностима и циљевима које поставља и остварује, могао и сам да буде узор млађим генерацијама.

Остављајући осталу тројицу у дворишту, са првим гусларем сам ушла у студио. Велико, урамљено платно са осликаним Карађорђем, слика Манастира Острог на дрвету, постер Белог Анђела, старе плоче са гусларском музиком... Наставила сам да се утапам у ту другу димензију, у којој ће у наредних неколико сати доминирати сугестивни гласови и архаична гуслања. Свакодневице ових традиционалних умет-

Gusle player with the people, Serbia, end of the 19th century, DRAWING BY THE AUSTRIAN PAINTER CARL GOEBEL (1824-1899), REPRODUCTION (PHOTO LIBRARY OF THE ETHNOGRAPHIC MUSEUM IN BELGRADE)

for the next few hours by the suggestive voices of singers and archaic sounds of gusle. The everyday life of these traditional artists goes on in urban areas in a modern lifestyle. But the souls of these people burst with deeper semantic and emotional layers that are strongly linked to their individual and our collective past.

TELLING STORIES WITH PRECISION AND EMOTION

The oldest and most awarded among the members of the gusle players society *Stara Hercegovina* is Veljko Đuranović. His tone is soft, calm, almost flat. There are not many ornamentations in his voicing and expression, but there is a sensibility that does not require theatrics to shine. It comes from the soul of the performer and the power of the verses. Veljko is a true story-teller. He will “knit” his stories at a leisurely pace, taking time to savor every musical and poetic turn.

“My storytelling is like that – accurate and precise, with a dose of emotion. The gusle player must convey emotions. And to be able to convey emotions to the listeners, he first has to experience and feel the story for himself. That is the only proper way to sing these tales”, Veljko said.

The compilation opens with one of the oldest known songs, *The Wedding of King Vukašin* (1), which belongs to the *Pre-Kosovo cycle*. It was Vuk Stefanović Karadžić (1787-1864) who found and published this song in the 19th century. The song contrasts good and evil, the weak and the strong, beautiful lands and rocky terrains, using a series of dramatic events to disparage disloyalty and betrayal and celebrate faithfulness and justice. The basis of the story is the clash between Vojvoda Momčilo and King Vukašin Mrnjavčević (1320-1371).

“This is a song about infidelity and betrayal committed by the wife of Vojvoda Momčilo, his beloved Vidosava, who helped King Vukašin kill her husband”, Veljko explained. “When the king realized what a hero Vojvoda Momčilo was, he decided to kill her as well and marry Momčilo’s sister Jevrosima. They had two sons, Marko and Andrija.”

King Vukašin’s son Marko Mrnjavčević (approximately 1335-1395) is one of the most popular heroes of the old Serbian epic poetry. There are so many songs about him that they had to make a separate category for them – *the Marko Kraljević cycle*. Veljko Đuranović decided to record one of these for this compilation – *The Death of Marko Kraljević* (4), which Vuk wrote down after the version he heard from the blind gusle player Filip Višnjić (1767-1834).

“I prefer old epic songs, those from the Vuk’s collection, Njegoš... I have recorded some of them, for example, *Banović Strahinja*, *Car Lazar and Carica Milica*, *Carica*

THE EVERYDAY LIFE OF
THESE TRADITIONAL
ARTISTS GOES ON IN
URBAN AREAS IN A
MODERN LIFESTYLE.
BUT THE SOULS
OF THESE PEOPLE
BURST WITH DEEPER
SEMANTIC AND
EMOTIONAL LAYERS
THAT ARE STRONGLY
LINKED TO THEIR
INDIVIDUAL AND OUR
COLLECTIVE PAST.

ника краси савремени стил живота у урбаним срединама. Али, душе ових људи су пуне семантичних и емотивних слојева, као и каквих спона са личном и колективном прошлошћу.

ПРИПОВЕДАЧ, ПРЕЦИЗАН И ЕМОТИВАН

Најстаријег и најтрофејнијег гуслара друштва *Стара Херцеговина*, Вељка Ђурановића, краси мек, миран, раван тон. У том тону и изразу нема много орнамената, али има пуно осећајности, којој нису потребне украси да би исцјавала. Она долази из душе извођача и из моћи интерпретираних стихова. Вељко је прави приповедач. Он „плете” у лаганом темпу, у ком проживљава сваки музички и текстуални тренутак.

„Моје казивање је управо такво – тачно, прецизно и са дозом емоције. Гуслар мора да пренесе емоцију. Радњу у пјесми треба прије свега да доживи у себи, па да је онда тако пренесе слушаоцу. То је прави успјех казивања пјесме” – сматра Вељко.

Компилацију отвара једна од најстаријих песама, *Женидба краља Вукашина* (1), из *Претјесковског циклуса*. Забележио ју је у

19. веку Вук Стефановић Караџић (1787 – 1864). Песма протиче у бројним контрастима, између доброг и лошег, слабијег и јачег, лепих и кршевитих предела, те кроз узбудљиве догађаје, славећи верност и правду наспрам неверства и издаје. Основа приче је сукоб између војводе Момчила и краља Вукашина Мрњавчевића (1320 – 1371).

„Пјесма говори о невјери и издајству љубе Видосаве, жене војводе Момчила, која је помогла краљу Вукашину да га убије” – објашњава Вељко – „Када је краљ схватио каквог је јунака погубио, одлучио је да погуби и њу, те да ожени Момчилову сестру Јевросиму. Са њом ће да изроди два сина, Марка и Андрију.”

Поменути Марко Мрњавчевић (око 1335 – 1395) једна је од најпопуларнијих личности старе српске епике, у толикој мери да су бројне песме о њему сврстане у засебну групу – *Циклус Краљевића Марка*. Вељко Ђурановић се одлучио да за ову компилацију сними једну од њих – *Смрт Марка Краљевића* (4), коју је Вук записао према певању слепог гуслара Филипа Вишњића (1767 – 1834).

„Ја преферирам старе народне епске пјесме, Вукову збирку, Његоша... Неке од тих пјесама сам својевремено снимио, на пример, *Бановић Сјтрахиња*, *Цар Лазар и Царица Милица*, *Царица Милица и Владејша Војвода*... То је српско народно благо, које треба да чувамо, поготово ми гуслари, јер све те пјесме, као што знамо, донијели су гуслари пред Вука. Они су пјевали, а он слушао и записивао. Мислим да је то и наша обавеза!” – наглашава Вељко, додајући да се слабо обазире на песме новијег доба – „У те пјесме, које су углавном римоване и дневно-политичког

ĐORĐE TANOVIĆ

TRACK 6 OLD VUJADIN СТАРИ ВУЈАДИН

EPIC FOLK SONG, RECORDED BY VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ IN THE
19TH CENTURY. / ЕПСКА НАРОДНА ПЕСМА, ЗАБЕЛЕЖИО ВУК СТЕФАНО-
ВИЋ КАРАЏИЋ У 19. ВЕКУ.

TRACK 8 THE LIBERATION OF SJENICA ОСЛОБОЂЕЊЕ СЈЕНИЦЕ

EPIC FOLK SONG. / ЕПСКА НАРОДНА ПЕСМА.

TRACK 10 THE UPRISING OF SKADARLIJA JOVO ПОДИЖЕ СЕ СКАДАРЛИЈА ЈОВО

EPIC, LYRICAL, PATRIOTIC AND FAMILY FOLK SONG. / НАРОДНА ЕП-
СКО-ЛИРСКА, РОДОЉУБИВА, ПОРОДИЧНА ПЕСМА.

SERBIAN CUSTOMS, OLD RITUALS AND CEREMONIES

WEDDING

A CEREMONY THROUGH WHICH A FIRM CONNECTION IS ESTABLISHED NOT ONLY BETWEEN TWO YOUNG PEOPLE, BUT ALSO BETWEEN THEIR FAMILIES. THE PROCESS OF ENTERING A MARRIAGE CULMINATES ON THE WEDDING DAY WITH THE WEDDING CELEBRATION AND NUMEROUS WEDDING RELATED CUSTOMS. THERE ARE MANY FOLK SONGS ABOUT MARRIAGE OFFERS AND WEDDING PARTIES TRAVELING TO TAKE THE BRIDE. ALONG THE WAY THE GROOM HAS TO OVERCOME MANY OBSTACLES AND PROVE HIMSELF WORTHY AND CAPABLE OF BECOMING THE HEAD OF A FAMILY. AMONG OTHER THINGS, THE GROOM WAS EXPECTED TO SHOOT DOWN AN APPLE WITH AN ARROW OR A GUN. THE GROOM ALSO TAKES AN APPLE AS A PRESENT FOR THE BRIDE WHEN THE OFFERING OF MARRIAGE IS FIRST MADE. AN APPLE IS EMBROIDERED ON THE STANDARD THE WEDDING PARTY IS BEARING ON ITS WAY TO TAKE THE BRIDE TO HER NEW HOME. AT THE BRIDE'S HOME AN APPLE IS PLACED ATOP A HIGH POLE, WHICH THE GROOM MUST TAKE DOWN BEFORE THE GATES OF THE BRIDE'S COURTYARD ARE OPENED FOR THE GUESTS.

Milica, and Vladeta Vojvoda... It is the Serbian national treasure and we must keep it alive, especially us, the gusle players. All the songs that Vuk wrote down and published came from the gusle players. He was sitting, listening, and writing down as they kept playing and singing. We must keep this tradition alive", Veljko said, adding that he does not care much for more recent songs. "I have no interest in songs that are mostly rhymed and political in content." There are a few good poets I respect, such as Radovan Bećirović Trebješki, Božo Đuranović, Živojin Đukanović Zvicer, but their songs are also mostly about the old times, not about what are we going through today."

The third song Veljko chose as representative of his art comes from the famous epic *The Mountain Wreath* (*Gorski vijenac*) (9). This famous epic poem was published in 1847 by Petar II Petrović Njegoš (1813-1851). *The Mountain Wreath* is a highly complex work, mostly about the war against the converts to Islam, touching along the way on the history of Montenegro and major events from the past going back as far as the times of the Nemanjić dynasty and up to the beginning of the 18th century. There are scenes from everyday life in Montenegro, descriptions of holiday celebrations, customs, beliefs, Turks and Venetians, etc.

"I grew up reading *The Mountain Wreath* and I had the opportunity to hear some of the greatest gusle players sing the verses", Veljko said. "For long I dared not touch *The Mountain Wreath*, not until I felt I was mature and confident enough to tackle some of its messages and philosophical thoughts. It is the pinnacle of our epic poetry and literature and these verses must be approached with the utmost care and precision."

Veljko Đuranović was born on 28th March 1965 in Nikšić, where he finished the School of Transport Engineering. He grew up around gusle players.

"I knew about the sound of the gusle and their place on the wall in our house since I was a kid. My late father used to sing and play. He was friends with many gusle

сaдржаја, ја се некако не упуштам. Част врло ријетким песницима, као што су Рaдовaн Бећирoвић Требјешки, Бoжo Ђурaнoвић, Живoјин Ђукaнoвић Звигер, али и те њихoве пјесмe oпeт гoвoрe o некoм рaнијeм дoбу, нe o oвoм сaдa кoје прoлaзимo или смo вeћ прoшли."

Трећи oдлoмaк сa кoјим се Вeљкo прeдстaвиo је из чувeнoг *Гoрскoг вијeнцa* (9). Пoемa је oбјaвљeнa 1847, a њeн aутoр је Пeтaр II Пeтрoвић Њeгoш (1813 – 1851). *Гoрски вијeнaц* је слoжeнo дeлo, кoје бaцa глaвнy свeтлoст нa истрaгу и истрeбљeњe пoтурицa, дoтичући се, притoм, црнoгoрскe истoријe, нaјвaжнијих дoгaђaјa из прoшлoсти, oд врeмeнa Нeмaњићa дo пoчeткa 18. вeкa, зaтим, свaкoднeвицe живoтa у Црнoј Гoри, прaзникa, нaрoдних oбичaјa, вeрoвaњa, Турaкa, Млeчaнa итд.

"*Гoрски вијeнaц* је пјeсмa уз кoју сaм јa рaстao, читaјући је, a кaсније и слyшaјући вeликe гуслaрe" – истичe Вeљкo – „Дугo се нисaм усуђивao дa је пјeвaм, свe дoклe нисaм сaзрeo дa би' пoнeштo oд тoгa мoгao дa схвaтим, свe тe пoрукe и филoзoфскe мисли. Тo је врх eпскe пoезијe и књижeвнoсти нaшe, тaкo дa је и вeликa oдгoвoрнoст мoјa и свaкoг oнoгa кo прихвaти, oднoснo, кo oдлучи дa кaзује стихoвe *Гoрскoг вијeнцa* уз гуслe."

Вeљкo Ђурaнoвић је рoђeн 28. мaртa 1965. гoдинe у Никшићу, гдe је зaвршиo Сaобрaђaјнy шкoлу. Уз гуслe је oдрaстao.

"Oд кaд знaм зa сeбe, знaм и зa звук гуслa и зa њихoвo мeстo нa зиду у кyћи. Мoј пoкoјни oтaц је пјeвao уз гуслe. Биo је и вeлики пријaтeљ сa тaдaшњим никшићким гуслaримa, a свaкo кo мaкaр мaлo знa o гуслaмa и пoезији уз гуслe, знa и дa је Никшић извoр вeликих гуслaрa и пјeсникa. Тaкo сaм, уз oцa и њeгoвe пријaтeљe, зaвoлиo и јa гуслe."

У Бeогрaд је дoшao 1994. гoдинe. Зaпoслeн је у Грaдскoм сaобрaђaјнoм прeдузeћу „Бeогрaд", кaо oпeрaтeр тeхнoлoшких eвидeнцијa. Имa јeднy ћeркy.

THE GUSLE PLAYER SVETISLAV PEJČIĆ AND THE VILLAGERS OF RAKOV DOL, SERBIA, 1936. Photo: LIBRARY OF THE ETHNOGRAPHIC MUSEUM IN BELGRADE

players from Nikšić back then, and anyone who knows anything about gusle knows that Nikšić is the hometown of many great gusle players and poets. With my father and his friends I also fell in love with gusle."

He came to Belgrade in 1994. He works at Public Transport Company "Belgrade", where he is in charge of technical documentation. He has one daughter.

Veljko Đuranović started competing in his hometown, where he won the first place in the *Festival of Young Gusle Players of Montenegro* in 1984 in the junior category. He won the first place in the *Regional Festival of Gusle Players in Belgrade* and third place at the 15th *Festival of Gusle Players of Serbia* in Prijepolje in 2007. Two years later, in the 17th edition of the same festival in Kragujevac, he won the first award. He came third four months later in the 33rd *National Festival of Serbian Gusle Players* in Istočno Sarajevo and later in the national competition in Rogatica in 2012. Veljko was the best player in the national competitions in Podgorica (2013) and Nikšić (2016) and he has received the prestigious title of *Narodni guslar*.

Competitions are but one part of the story. Veljko developed his reputation and playing style playing numerous concerts, literary evenings, and similar occasions. Singing to the accompaniment of gusle in various private gatherings, such as family celebrations and meetings with friends and godparents, are also important. "I don't have to bring my gusle along. Most of the friends I visit have at least one in the house."

LOVER OF THE AGELESS EPIC POETRY

Đorđe Tanović's tone is high, piercing, almost militant. His unreserved surrender to the story he is telling and the message of the song combined with his peculiar tone are sure to make the listeners shiver. His role-model, the one he cannot surpass, was his father Radomir, who was an extraordinary "high-pitcher" himself. Đorđe's late brother Goran also used to sing to the accompaniment of the gusle, as did his paternal grandfather, but the sound of his grandfather's gusle remains silent, lost in time.

Đorđe was born on 6th May 1967 in Veliki Banići, in the municipality of Čajniče in eastern Bosnia and Herzegovina. He finished the Woodwork School in Čajniče and moved to Belgrade in 1990. His residence in the Serbian capital was interrupted when he spent two years in Kosovo (1992-1993), where he worked as a police officer. He later gave up this career and now works as a professional driver.

SINGING TO THE
ACCOMPANIMENT OF
GUSLE IN VARIOUS
PRIVATE GATHERINGS,
SUCH AS FAMILY
CELEBRATIONS
AND MEETINGS
WITH FRIENDS AND
GODPARENTS, ARE ALSO
IMPORTANT. "I DON'T
HAVE TO BRING MY
GUSLE ALONG. MOST
OF THE FRIENDS I VISIT
HAVE AT LEAST ONE IN
THE HOUSE", VELJKO
SAID.

Такмичарски живот Вељка Ђурановића кренуо је у родном граду, где је 1984. био омладински првак, освојивши прво место на *Фестивалу младих ђуслара Црне Горе*. Касније га видимо као победника *Регионалног фестивала ђуслара Београда* (2007), а исте године је освојио треће место у Пријеполу, на 15. *Фестивалу ђуслара Србије*. Две године касније, на 17. издању ове републичке манифестације, у Крагујевцу, стигао је до првог места, а четири месеца након тога, на 33. издању *Савезног фестивала српских ђуслара*, одржаном у Источном Сарајеву, освојио је треће место, баш као и на савезном надметању у Рогатици (2012). Ваља издвојити још и то да је Вељко тријумфовао на савезним такмичењима у Подгорици (2013) и Никшићу (2016). Власник је и престижног признања *Народни ђуслар*.

Такмичења су само један од путева на којима је Вељко изградио свој ђусларски стил и углед. Поред фестивала, ту је читав низ концерата, књижевних вечери и разних других прилика. Неизоставна су и казивања уз гусле на приватним окупљањима, као што су породичне славе код пријатеља, кумова. „Тада ни не морам да носим своје гусле. Углавном сви пријатељи код којих идем имају гусле, макар једне у кући."

ЉУБИТЕЉ „ПРОЧЕШЉАНЕ" ЕПСКЕ ПОЕЗИЈЕ

Ђорђе Тановић нам је подарио висок, оштар, милитантан тон. У сагласју са уметниковим потпуним предавањем радњи и поруци песме коју изводи, тај тон неминовно води до жежења коже слушаоца. Оваком начину певања Ђорђе налази недостижни узор у свом оцу Радомиру, који је био изванредан „високотонаш". Уз гусле је певао и Ђорђев покојни брат Горан, као и деда по оцу, али је звук дединих гусала остао негде, у муку заборављене прошлости.

Ђорђе је рођен 6. маја 1967. године у месту Велики Банићи, општина Чajниче, на истоку Босне и Херцеговине. У Чajничу је завршио Средњу дрвно-техничку школу, а потом се, 1990. преселио у Београд. Континуитет живота у престоници Србије био је убрзо прекинут двогодишњим боравком на Косову (1992 – 1993), где је радио као полицајац. Ово занимање је касније заменио улогом професионалног возача.

У Београд је и раније долазио. Изгарајући за гуслама пратио је београдске ђусларске фестивале, почев од 1984. године. Први пут се такмичио на ђусларском окупљању скромнијих размера, у селу Поблаће, код Пљеваља (1983. или '84), на ком је победио, а од како се на *Савезном фестивалу српских ђуслара*, одржаном

ALEKSANDAR TAUŠAN

TRACK 7

IVO SENKOVIĆ AND AGA OD RIBNIKA ИВО СЕНКОВИЋ И АГА ОД РИБНИКА

EPIC FOLK SONG, RECORDED BY VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ IN THE 19TH CENTURY. / ЕПСКА НАРОДНА ПЕСМА, ЗАБЕЛЕЖИО ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ У 19. ВЕКУ.

TRACK 13

THE DEATH OF MARKO PULETIĆ ПОГИБИЈА МАРКА ПУЛЕТИЋА

MODERN EPIC SONG, WRITTEN IN THE MIDDLE OF THE 20TH CENTURY. THE AUTHOR IS RADOVAN BEĆIROVIĆ TREBJEŠKI. FROM THE COLLECTION BROKEN SABERS. / ЕПСКА ПЕСМА НОВИЈЕГ ДОБА, НАПИСАНА СРЕДИНОМ 20. ВЕКА. АУТОР ЈЕ РАДОВАН БЕЋИРОВИЋ ТРЕБЈЕШКИ. ДЕО ЈЕ ЗБИРКЕ ПОЛОМЉЕНЕ САБЉЕ.

TRACK 16

BRING SERBIAN GUSLE TO SERBIAN HOMES / СРПСКЕ ГУСЛЕ У СРПСКЕ ДОМОВЕ

MODERN SONG WRITTEN IN THE NINETIES. THE AUTHOR IS LJUBIŠA JAKŠIĆ. / ПЕСМА НОВИЈЕГ ДОБА, НАПИСАНА ДЕВЕДЕСЕТИХ ГОДИНА 20. ВЕКА. АУТОР ЈЕ ЉУБИША ЈАКШИЋ.

He was visiting Belgrade before moving here. Being a lover of the gusle tradition he attended festivals in Belgrade since 1984. He competed for the first time in a small festival in the village of Pobláće, near Pljevlja (1983 or 1984) and won. In 1992 he took the seventh place at the *National Festival of Serbian Gusle Players* in Kula and since then he has been among the finalists almost every time he took part in any of the most prestigious festivals.

In the meantime, he had so many concerts and won so many awards and cups that it is impossible to reconstruct the exact years, places, and awards won. This is the case with other gusle players as well. Their usual answer is: "Huh, I don't know, can't remember, there should be a year on the cup or diploma, but I can't find them". The same goes for their discographies. They all have released recordings on cassettes, records, CDs, DVDs... But what was recorded, when, under what title, on what label – for these information we will have to wait for some future biographers to dig them up.

In his gusle playing career, Đorđe Tanović had many good years, but 2006 stands out. In the *Regional Festival of Gusle Players in Belgrade* he won the third place and was the champion in the *Republic Festival of Gusle Players of Serbia* in Nova Varoš (he was the champion again in 2013 in Čačak). The crowning event of the year was the title of *Narodni guslar* he received in 2006, after he qualified for the finals in several national competitions.

For this compilation Đorđe Tanović recorded *Podiže se Skadarlija Jovo (Uprising of Skadarlija Jovo)*, *Oslobođenje Sjenice (Liberation of Sjenica)*, and *Stari Vujadin (Old Vujadin)*.

"I like and performer only the old and proven epic songs", Đorđe said.

Stari Vujadin (6) is an epic folk song from the *cycle about hajduks*. Foregrounding the ethics of these outlaws at the time when the Turks ruled in Serbia and the surrounding countries, this song celebrates their most important values, in this particular case demonstrated by Stari Vujadin and his sons, Milić Vujadinović and Vulić. The story takes place in Livno in southwest Bosnia and Herzegovina, probably in the 15th century. The cruel circumstances of the outlaws' life forced them to develop a heroic code that does not allow betrayal of others, no matter what kind of torture the Turks may come up with...

As we sat in the courtyard before recording, Đorđe said matter-of-factly: "*Stari Vujadin*... Is there a better song than that?" Later, I asked him to elaborate. "The experts have also agreed that the song *Stari Vujadin* is one of the best, that it carries the strongest and most important message. Remember the verses: *Oh, my sons, my falcons, don't let your hearts be like that of a widow, may your hearts be like the heart of a true hero*... I love that song. I learned it when I was in elementary school, I read it in a textbook.

у Кули, 1992. године, нашао на седмом месту, ретка ће бити издања ове најпрестижније гусларске манифестације која Ђорђа Тановића нису имала на списку финалиста.

Разна учешћа, награде, признања и пехари, у међувремену су се нагомилали, отежавајући сваки разговор на тему прецизнијих информација о годинама, градовима и освојеним местима. И то се не односи само на Ђорђа, већ и на осталу тројицу гуслара. Одговори су, углавном, гласили: „Уф, не знам ти ја то, не сећам се, пише на пехарима, дипломама, али ко ће то све да *искоја*...". Слично је стање и кад је реч о њиховим дискографијама. Сви су понешто објавили, неку касету, плочу, диск, ди-ви-ди... Али, када, шта, под којим насловом, и да ли као самостално издање или под окриљем неке издавачке куће – то ће, такође, бити велики „залогај“ за потенцијалне биографе у будућности.

У гусларској каријери Ђорђа Тановића, међу многим календарским циклусима обележеним успесима, као посебна се издваја 2006. година. На *Ретионалном фестивалу гуслара Београда* освојио је тада треће место, те био шампион *Рејубличкој фестивала гуслара Србије* у Новој Вароши (исти успех постићи ће и 2013. у Чачку). Круна свега јесте добијање звања *Народни гуслар*, које му је, као вишеструком финалисти савезног такмичења, додељено 2006. године.

За потребе компилације, Ђорђе Тановић је снимио песме *Подигне се Скадарлија Јово, Ослобођење Сјенице и Сћари Вујагин*.

„Ја сам искључиво љубитељ и извођач старе народне, прочешљане епске поезије“ – нагласио је Ђорђе у нашем разговору.

Сћари Вујагин (6) је народна епска песма из *Хајдучког циклуса*. Бацањем светлости на етику хајдука и хајдучких дружина у доба када су Турци владали Србијом и околним земљама, песма слави најважније вредности јунака, у овом случају Старог Вујадина и његових синова, Милића Вујадиновића и Вулића. Радња се одвија у Ливну, на југозападу Босне и Херцеговине, у претпостављеном 15. веку. Из суровог хајдучког живота изродио се херојски морал, који је подразумевао спремност хајдука да никога и ништа не одају, упркос језивим мучењима којима су их Турци подвргавали...

Још док смо седели у дворишту, пре почетка снимања, Ђорђе је лаконски изустео: „*Сћари Вујагин*... Има ли боље песме?“ Касније сам га замолила да ми то објасни. „И стручњаци су доказали да је песма *Сћари Вујагин* једна од најбољих, са најјачом и највећом поруком. Замислите само стихове: *О, синови, моји соколови, не будише срца удовичка, не будише срца јуначкога*... Обожавам ту пјесму. Научио сам је још кад сам био *основац*, читао сам је у читанци.“

И *Ослобођење Сјенице* (8) нас води кроз историјско-легендарне пределе жучне турско-српске прошлости, смештајући нас у касније раздобље. Песма припада

Gusle player LAZAR SENOVIĆ, SUDSKO SELO, DEŽEVA, SERBIA, 1933.
Photo library of the Ethnographic Museum in Belgrade)

ST. GEORGE'S DAY (Serbian: ĐURĐEVDAN)

THE ST. GEORGE'S DAY IS CELEBRATED ON 6TH MAY AND IS ONE OF THE MOST IMPORTANT HOLIDAYS IN THE YEAR CYCLE. IT DEMARCATES THE LINE DIVIDING THE WINTER AND SUMMER. ON THE EVENING BEFORE THE HOLIDAY OR EARLY IN THE MORNING NEWLY GROWN GREEN BRANCHES ARE PICKED FROM THE TREES AND HUNG ON THE GATES AND DOORS OF HOUSES AND OTHER BUILDINGS. WREATHS MADE OF LILY OF THE VALLEY, MILKWEED AND OTHER FLOWERS ARE USED TO DECORATE GARDENS, STABLES AND HOUSEHOLDS. EARLY IN THE MORNING PEOPLE GO OUTDOORS FOR A PICNIC KNOWN AS ĐURĐEVDANSKI URANAK, AND SPEND TIME TOGETHER EATING, REJOICING, SINGING AND DANCING.

Oslobođenje Sjenice (8) also takes us back to the historical and legendary times of bitter fighting with the Ottomans. This song is one of those poetic pearls that tell the story about the struggles against the Ottomans in the 18th and 19th centuries in Montenegro, Herzegovina, and Serbia. The song refers to the historical Battle of Suvodol (1809) during the First Serbian Uprising (1804-1813) led by Karađorđe (1762-1817). The song speaks about the duel that preceded the battle, in which the famous dueler Turan-bey challenged Karađorđe to a duel. Karađorđe's soldiers opposed the idea, so the young standard-bearer Jovan Šibalića accepted the challenge, pretending to be Karađorđe. He killed Turan-bey, but he also died in the field.

Podiže se Skadarlija Jovo (10) is an epic, lyric, patriotic and family song about the mourning of a sister after the death of her brother. "Is there greater love than that between a brother and a sister?", asked Đorđe Tanović as we discussed his selection of the songs to be recorded. This song was sung in many places and is included in many collections, which is not surprising, as it is "a very good and popular song", Đorđe said.

The peculiar manner of his delivery mentioned above does not mean that it lacks nuance or variation in expression. These three songs clearly demonstrate his power and persuasiveness in each of the selections. "You cannot sing *Skadarlija Jovo* in the same manner as *Oslobođenje Sjenice*", he said, "because there are important differences between patriotic, heroic and hajduk songs. They require different approaches. It is up to the singer to select the right approach. It all depends on the artist and his emotion. When we play gusle and sing, there is *no score*. Each singer has a style of his own. Many beginners have an idol who they may try to imitate. But that is not something I would recommend. The gusle player must have a style of his own, something recognizable."

Đorđe is married, has a daughter, and a son, Miroslav Tanović, who is also a gusle player.

krugu anonimnih poetskih bisera, koji govore o borbama Srba protiv Osmanlija, u 18. i 19. веку, на простору Црне Горе, Херцеговине и Србије. Историјски гледано, песма се односи на Бој на Суводолу (1809) у оквиру Првог српског устанка (1804 – 1813), који је предводио Карађорђе (1762 – 1817). Сама песма говори о мегдану који је претходи боју и на који је чувени мегданџија Туран-бег изазвао Карађорђа. Његови војници су се успротивили, тако да је на мегдан, претварајући се да је Карађорђе, отишао млади барјактар Јован Шибалија. Погубио је Туран-бег, али је и сам страдао у том мегдану.

Подигне се Скадарлија Јово (10) је епско-лирска, родољубива, породична песма, у којој је, између осталог, опевана узвишена жал сестре за братом. „Да ли може ико икога вољети као сестра брата, или брат сестру?“ – пита се Ђорђе Тановић, док смо разматрали избор његових нумера за диск. Ова песма је забележена у различитим збиркама, што не чуди, јер је то, како Ђорђе каже, „много добра пјесма, па је има свугде.“

Раније поменути Ђорђев карактер певања уз гусле не значи да у њему не постоје нијансе или веће изражајне разлике. Слушајући три песме ми уочавамо убедљивост уметника у сваком засебном „певању приче“. „Не може се *Скадарлија Јово* пјевати исто као *Бој на Сјеници*“ – сматра Ђорђе – „Јер, разлике постоје између родољубивих, јуначких или хајдучких пјесама. Али, то су ствари које сам гуслар одређује кроз пјевање. Све зависи од човјека, како он осјећа. Пјевање и гуслање није *на ноше*. А сваки гуслар има свој стил. Мада, многи почетници имају неког свог идола, па покушавају да имитирају, што им ја не саветујем. Мора гуслар имати свој стил да би се препознавао по нечему“.

Ђорђе је ожењен, има ћерку и сина, Мiroслава Тановића, који је и сам гуслар.

SRĐAN AVDALOVIĆ

TRACK 2 BANOVIĆ STRAHINJA БАНОВИЋ СТРАХИЊА

EPIC FOLK SONG, RECORDED BY VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ IN THE 19TH CENTURY, AFTER THE VERSION OF STARAC MILIJA. / ЕПСКА НАРОДНА ПЕСМА, ЗАБЕЛЕЖИО ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ У 19. ВЕКУ ПРЕМА ПЕВАЊУ ГУСЛАРА СТАРЦА МИЛИЈЕ.

TRACK 11 VOJVODA RADOMIR PUTNIK ВОЈВОДА РАДОМИР ПУТНИК

MODERN EPIC SONG FROM THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY. THE AUTHOR IS DEJAN CRVENKO. / ЕПСКА ПЕСМА НОВИЈЕГ ДОБА, ИЗ ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ 20. ВЕКА. АУТОР ЈЕ ДЕЈАН ЦРВЕНКО.

TRACK 15 HERZEGOVINA ХЕРЦЕГОВИНА

MODERN SONG FROM THE SECOND DECADE OF THE 21ST CENTURY. THE AUTHOR IS NIKOLA NIKŠEVIĆ. / НОВИЈА ПЕСМА, ИЗ ДРУГЕ ДЕЦЕНИЈЕ 21. ВЕКА. АУТОР ЈЕ НИКОЛА НИКШЕВИЋ.

A PATRIOT INSPIRED BY SONG

"There are not many of us left on the globe. We know each other and get along well", said Aleksandar Taušan. "There are 33 gusle player societies in Serbia... I believe that no matter where I find myself, if there is at least one gusle player in the area, and I am having troubles, that gusle player will meet me and provide help and accommodation if needed... The meetings and festivals of the gusle players are such wonderful occasions. This is where one can get experience and knowledge. We watch other players, make mental notes of what they are doing, study their skills, diction, story-telling, tapping, stage performance. There are so many things one can see and learn from older gusle players, maybe *steal a little bit*. These are beautiful occasions", Taušan said.

Aleksandar was born on 18th November 1983 in Sarajevo. He came to Serbia in 1992, fleeing from war, first to Belgrade, then to nearby Pančevo, where he has been living ever since. He graduated from the Faculty of Business and Industrial Management and is employed with *Telekom Srbija* as an engineer. "When I came to Belgrade", Aleksandar said, "at the age of ten or eleven, I attended the concerts of greatest Serbian gusle players. And here we are, the time has come for us to lead, to organize performances. We have been friends for many years."

He was just thirteen when he won the first place in the 5th *Festival of Gusle Players of Vojvodina* in Vrbas (1997). At the *Festival of Gusle Players of Serbia* in Kosovska Mitrovica (2010) Aleksandar won the vote of the audience, and at the national competition in Prijepolje he received a special award, not from the jury, but a fellow gusle player. He became famous when he won the first award and became the champion of Serbia in 2017 in the 25th National Festival held in Belgrade. He already had received the title of *Narodni guslar* as the finalist in several national competitions. He received this title at the 36th *Festival of the Association of Serbian Gusle Players* in Rogatica (2012).

For this compilation Aleksandar selected songs *Ivo Senković i aga od Ribnika* (*Ivo Senković and aga od Ribnika*), *Pogibija Marko Puletića* (*The Death of Marko Puletić*), and *Srpske gusle u srpske domove* (*Bring Serbian gusle to Serbian homes*).

"Each song is performed differently", Aleksandar said, explaining his approach to these unique pieces of music and poetry that let the artist's peculiar style shine through, solemn, pompous, using a tremolo full of pathos.

The song *Ivo Senković i aga od Ribnika* (7) is very old. It belongs to the *Uskok cycle* and was written down by Vuk in the 19th century. Historical model for Ivo Senković was Ivo Vlatković, a Serbian hero and duke from Senj, a town on the Croatian coast. He lived in the late 16th and early 17th century.

ПАТРИОТА НАДАХНУТ ПЕСМОМ

"Нема нас пуно на овој земаљској кугли. У већини случајева, сви се добро познајемо, сви добро функционишемо" – каже Александар Таушан – „У Србији постоје 33 друштва гуслара... Ја верујем да, у коме год граду да се задесим, а да у њему живи макар један гуслар, и да имам неки проблем на путу, тај гуслар ће ми изаћи у сусрет, помоћи ће ми, понудиће ми и преноћиште... Дивна су гусларска дружења, дивни су и сами фестивали. Ту се стиче и искуство и знање. Посматрамо друге гусларе, *снимамо* њихове вештине, дикцију, казивање, ударање прстима, наступ на сцени. Много је аспеката које можеш да увидиш и да од мало старијих гуслара *украдеш* понешто. Стварно су то лепа саборовања."

Александар Таушан је рођен 18. новембра 1983. у Сарајеву. У Србију је пребегao 1992, због рата, најпре у Београд, а потом у оближње Панчево, где и сада живи. Завршио је студије на Факултету за пословно индустријски менаџмент, а запослен је у компанији *Телеком Србија*, као инжењер. „Када сам дошао у Београд" – присећа се Александар – „већ са својих 10-11 година сам ишo на окупљања великих српских гуслара. И, ево, дошло је време да сада ја њих водим, налазим прилике за наступ, организујем нешто. Иза нас је дуги низ година пријатељства."

Већ као тринаестогодишњак, Александар је освојио прво место, на петом *Фестивалу гуслара Војводине* у Врбасу (1997). На *Фестивалу гуслара Србије* у Косовској Митровици (2010), Александар је био изабраник публике, а на републичком такмичењу у Пријеполу, добио је и посебну награду, не жирија, него колега гуслара. Као првак Србије прославио се 2017, на 25. издању републичког фестивала, одржаном у Београду. Но, титулу *Народни гуслар* стекао је и пре тога, захваљујући учешћима у финалима савезних такмичења. Знање му је подељено на 36. *Фестивалу Савеза српских гуслара*, у Рогатици (2012).

На нашој компилацији, Александар је своје умеће представио песмама *Иво Сенковић и ага од Рибника*, *Погибија Марка Пулећића* и *Српске гусле у српске домове*.

„Свака песма коју изводим, различито је одгуслана и отпевана" – објашњава Александар свој приступ појединачним, непоновљивим музичко-поетским целинама, у којима се, ипак, издваја уметников стил, свечан, помпезан, са тремолом пуним патоса.

Песма *Иво Сенковић и ага од Рибника* (7) потиче из старих времена. Припада *Ускочком циклусу*, а забележио ју је Вук у 19. веку. Иво Сенковић је, историјски, Иво Влатковић, српски јунак, војвода из града Сења на Хрватском приморју. Живео је крајем 16. и почетком 17. века.

FAMILY COOPERATIVE OF MIKAIL MARTAĆ, VILLAGE OF PODBUKOVIK, RAŠKA, SERBIA, 1932., Photo library of the Ethnographic Museum in Belgrade

SERBIAN CUSTOMS, OLD RITUALS AND CEREMONIES

DETINJCI, MATERICE AND OCI

THESE HOLIDAYS BIND THE FAMILY MEMBERS CLOSER TOGETHER. THEY ARE CELEBRATED ONE AFTER ANOTHER, A WEEK APART, THAT IS, THREE WEEKS, TWO WEEKS AND ONE WEEK BEFORE CHRISTMAS. ON EACH DAY SOMEONE IN THE FAMILY IS TIED UP WITH A ROPE: FOR DETINJCI THE PARENTS TIE UP THE CHILDREN, FOR MATERICE THE CHILDREN TIE UP THEIR MOTHER, AND FOR OCI THE CHILDREN TIE UP THEIR FATHER. THOSE WHO ARE TIED UP ARE SET FREE ONLY AFTER PROMISING TO OFFER GIFTS — SOME SWEETS, AN APPLE, A PIECE OF CORN BREAD OR SOME MONEY. PRESENTS WERE ALSO OFFERED TO THE POOR, AND WEALTHY FAMILIES PROVIDED GIFTS FOR THE ORPHANS.

“This is a very emotional epic song for me”, Aleksandar emphasized. “I experience it in a special way, being a parent and father of two sons. It is a story about a son who wanted to stand in for his elderly father in a duel. Having a son willing to offer such sacrifice is a matter of great pride. The father had his fears, of course. But he agreed and allowed the son to fight instead of him and the son came back alive. I sing the song with love. I also try to sing it as if I was the one who took part in that duel.”

The author of the song *Pogibija Marka Puletića* (13) is Radovan Bećirović Trebješki (1897-1986), a folk poet and gusle player from Montenegro. In this poem from his collection titled *Polomljene sablje (Broken sabers)*, he described the feats of the Serbian army and sufferings of a young volunteer, Marko Puletić (1891-1916) who made his name in the First World War in the battle of Kajmakčalan, a mountain peak near the border between Northern Macedonia and Greece. Kajmakčalan was the place of the fiercest fighting on the Thessaloniki front.

“I am a patriot and I react to this song with emotions. It gives me unusual strength. I sing it with great love and passion”, Taušan said.

One of the most recent songs on this compilation is the song *Srpske gusle u srpske domove* (16) by Ljubiša Jakšić, from the nineties. “As one of the youngest players in this scene, I feel the need to convey the message of this song to every Serb in our country. The song says that our instrument **is not dead** in Serbia, thanks to us, the gusle players”, Aleksandar said. “All of us, especially the young, should be aware of the importance of the gusle. It is an ancient and sacred instrument and we must keep it alive as a part of our culture and tradition. As gusle players, we must strive to encourage the young to take up gusle in larger numbers. I founded the *School of Traditions* in Pančevo. My goal for the students is to become good people first,

„За мене је то веома емотивна епска песма” – истиче Александар – „Доживљавам је на посебан начин, као родитељ, отац двојице синова. Јер, песма говори о томе како је један син хтео да изађе на мегдан уместо остарелог оца. Имати тако пожртвованог сина, за нас очеве може да буде и ствар великог поноса. Отац је, наравно, био и бојажљив. Ипак, пристао је да га син одмени на мегдану из ког се овај вратио кући, жив и здрав. Песму певам са великом љубављу, али и са жељом да је казујем тако као да сам ја био учесник тог двобоја.”

Аутор песме *Погибија Марка Пулетића* (13) је Радован Бећировић Требјешки (1897 – 1986), народни песник и гуслар из Црне Горе, цењени стваралац новије епске поезије. У овој песми из збирке *Поломљене сабље*, певао је подвиг српске војске и страдање младог добровољца, Марка Пулетића (1891 – 1916), који се истакao у Првом светском рату, нарочито у јуришима на Кајмакчалан, планински врх тик уз границу Северне Македоније према Грчкој. Кајмакчалан је био поприште жестоких борби на Солунском фронту.

„Иначе сам патриота, па код мене та песма пробуди пуно емоција и неку посебну снагу. Са великом љубављу и страху је певам” – каже Таушан.

Међу песмама на компилацији, једна од најмлађих по датуму настанка је *Српске гусле у српске домове* (16), аутора Љубише Јакшића, написана деведесетих година 20. века. „Као један у плејади млађих гуслара, имам потребу да пренесем поруку те песме сваком Србину у нашој држави. Песма говори о томе да у Србији гусле још нису *умрле*, захваљујући нама, гусларима” – истиче Александар – „Сви ми, нарочито млади људи, треба да будемо свесни важности гусала. То је древни, свети инструмент, који треба да негујемо, као и нашу културу и традицију. Ми гуслари морамо да се потрудимо да подстакнемо младе, да што више њих почне да гусла. У Панчеву сам покренуо *Школу традиције*. Пре свега, циљ ми је да из те

SVETOZAR TOMIĆ, A GROUP OF RESIDENTS OF PIVA WITH THEIR IGUMAN AND A GUSLE PLAYER, 1912. Photo: LIBRARY OF THE ETHNOGRAPHIC MUSEUM IN BELGRADE

and only then good players. It is not only about gusle, but about our culture in general, our history, tradition, ethnic singing, pipe playing...”

In the family of Aleksandar Taušan, there have been other gusle players – his father, uncle, grandfather, great-grandfather... From an early age, he watched the gusle on the wall in their house. He got his first small gusle at the age of three and started playing at the age of four or five. He had his first performance in Sarajevo when he was seven. He has many vivid memories from childhood:

“Long time ago, in former Yugoslavia, Sarajevo had one of the best audiences for gusle performances. My father took me to the concerts in *Skenderija hall*. I remember one evening when some of the greatest players came to play, back in 1986. Branko Perović performed *The Battle of Kosovo*. He was singing the verses: *The door to the tent was opened, and Miloš entered to meet the sultan, without his weapons, without his pride, greeting the Turks and the tzar, and so on*, then comes that moment when Miloš is killing Murat, and suddenly, all the people in the audience started stomping their feet and throwing coats and hats in the air... I was just a kid, but that image I will never forget. I also remember 1997, the year I won in Vrbas as *a kid*. More than a thousand people were present in the audience. Everybody stood up and applauded. That made such a deep impression on me. Our audience is something special. They know how to greet and reward the players.”

HERZEGOVINA IN MY HEART

Although he has been living in Belgrade since 2013, Srđan Avdalović keeps repeating that he comes from Gacko. He is about to finish his studies at the Faculty of Technology and Metallurgy and is aware that he will probably stay in Belgrade because chances of finding a job are better here. But the love for his hometown, Gacko, stands strong, and this town in north-eastern Herzegovina is where he would like to return.

He was born on 2nd May 1994, in a family that got him “addicted” to the gusle.

“Under a pear tree you will not find apples, but pears”, he explained. “My father played gusle. Some children listen to songs for children, I listened to gusle. And that’s how it got under my skin. Even if I wanted to give it up, I don’t think I could, because it is ingrained deep inside of me. I have been friends with my gusle for twenty-two or twenty-three years now. Falling in love with gusle was not difficult. I dedicate myself to gusle at least one hour a day. I can practice or listen to recordings, but that one hour is for gusle, no matter what, and if I get *into listening*, then it can go on for two, three,

“IT IS A SAD SONG
AND IT REMINDS
US OF WHAT OUR
ANCESTORS HAD TO
GO THROUGH TO GIVE
US A CHANCE, OF ALL
THE SUFFERING THAT
THE SERBIAN PEOPLE
HAD TO ENDURE TO
SURVIVE”, SRĐAN SAID.
“I CONSIDER VOJVODA
PUTNIK A BIG HERO. I
LOVE THE SONG AND I
LOVE THE MEMORY OF
THAT MAN.”

школе изађу добри људи, па онда добри гуслари. И неће ту бити само реч о гулама, већ и о култури, историји, традицији, етно певању, фрули...”

У фамилији из које потиче Александар Таушан било је гуслара – отац, стриц, деда, прадеда... Од малих ногу је посматрао гусле, на зиду у кући. Своје прве, мале гусле, добио је са три, а на већим је почео да гусла са 4-5 година. Са седам је имао први наступ, у Сарајеву. Из периода детињства датирају и Александарове снажне успомене:

„Некада давно, у бившој Југославији, Сарајево је било један од градова са најбољом гусларском публиком. Отац ме је водио на гусларске вечери, у *Скендерију*. На једном наступу великих гуслара, 1986, када је Бранко Перовић гуслао *Косовску бишћу*, и дошао до момента где се каже: *На шайтор се поодиоше враиша, а улеће Милош код Мураиша, без оружја и поноса своја, назва Цару и Турцима Боја* итд, па је стигао и до тренутка када је Милош убио Мурата – одједном су сви људи у публици кренули да лупају у столице, почели су да лете капути, шешири... Иако сам био мали, та слика ми се урезала у сећање. А памтим и '97. годину, када сам као *клинац* победио у Врбасу. Било је присутно преко хиљаду људи. Читава сала је устала на ноге и аплаудирала. То ми је тако импонуло. Гусларска публика је специфична. Зна да поздрави, да награди гуслара.”

СА ХЕРЦЕГОВИНОМ У СРЦУ

Мада у Београду живи од 2013. године, Срђан Авдаловић у сваком тренутку воли да нагласи да је Гачанин. Сада је апсолвент Технолошко-металуршког факултета, и свестан је да ће се због већих могућности запошљавања у главном граду Србије, вероватно ту и задржати. Али, љубав према родном месту, Гацку, не јењава, тако да је овај град у североисточној Херцеговини тачка у коју би се најрадије вратио.

Рођен је 2. маја 1994. године у породичном окружењу које га је и „навукло” на гусле.

„Не може крушка под јабуку, него под крушку” – разложен је Срђан – „Мени је отац гуслар. Нека деца су од рођења слушала дјечје пјесмице, а ја сам слушао гусле. И тако је то мени ушло у крв. И да хоћу да се побуним против свега тога, тешко да би’ могао, јер је то усађено у мене. Ја и гусле другујемо двадесетдвје-три године и нимало ми није било тешко да их заволим. Један сат дневно посветим гулама. Нешто је кроз вјежбање, нешто кроз слушање, углавном, тај сат је сигуран, а

GUSLE PLAYER ĐORDE TANOVIĆ at the time of recording tracks for this project, Photo by MARIJA VITAS

SERBIAN CUSTOMS, OLD RITUALS AND CEREMONIES

TODOR'S SATURDAY

THE FIRST SATURDAY AT THE BEGINNING OF THE GREAT LENT IS DEDICATED TO ST. THEODORE TYRON. THE HOLIDAY IS ALSO KNOWN AS THE HORSE SATURDAY. IN THE REGION OF GORNJA PČINJA ST. THEODORE IS CONSIDERED TO BE THE PROTECTOR OF CATTLE AND IN TAKOVO REGION IT IS BELIEVED THAT THIS SAINT CAN HEAL EPILEPSY. ON THIS DAY THERE ARE HORSE RACES IN ŠUMADIJA, AND IN TIMOČKA KRAJINA IT IS NOT ALLOWED TO HARNESS OR SADDLE HORSES ON THIS DAY. IN VOJVODINA, IN THE EVENING BEFORE THE DAY OF ST. THEODORE, A PROCESSION OF WHITE HORSES IS LED THROUGH THE VILLAGE BY A LIMPING HORSE. IT IS BELIEVED THAT ST. THEODORE HIMSELF HAD A LIMPING HORSE. FOR THIS OCCASION, A SPECIAL BREAD IS MADE WITH DECORATIONS IN THE SHAPE OF HORSES AND HORSESHOES MADE OF DOUGH.

four hours. My father is a proud man and it seems that he is proudest when someone tells him that I am better than him, which, of course, is not true. But I like seeing that smile on his face, which can be seen only at moments like this.”

Srdan's early successes in the festivals for the young heralded a new star of this old tradition. He is on his way to earn the title of Narodni guslar. He competed for the first time when he was five or six in the *Competition for Young Gusle Players of Republika Srpska* (a part of the *Nevesinje Olympics*). A decade later, he was the champion in the same competition held in Nevesinje in 2010. In the 1st *National Festival of the Young Gusle Players* held in Kraljevo (2011) he won fourth place.

Soon after moving to Belgrade he joined the society *Stara Hercegovina* and started winning awards, this time in the adult category. He asked me not to praise him too much in the text and confessed that back in 2015, when he performed at the *Festival of Gusle Players* of Serbia in Zrenjanin, he was not good, but has improved his playing a lot since then. And, indeed, in the national competitions in Raška (2017), Bileća (2018), and Berane (2019) he was one of the finalists. In 2019, he had another great success, winning the 27th *Festival of Gusle Players* of Serbia in Vrbas.

However, winning first awards in competitions is not what Srdan dreams about:

“I made finals in the national competitions three times so far. I need another two to qualify for the title of Narodni guslar. When I receive the title, my goal will be achieved. The title of *Narodni guslar* is more important to me than winning the first award in any competition. Because this title means that you have been consistent in your effort.”

Srdan chose three very different songs for this project.

Banović Strahinja (2) is one of the masterpieces of Serbian epic folk poetry. It belongs to the *Pre-Kosovo cycle* and is set in the 14th century. Vuk wrote it down in

ako se bаш *zaslušam*, onda то оде и на два, три, четири сата. Отац јесте поносан, а мени се чини да је најпоноснији кад му неко каже како сам ја бољи гуслар од њега, што наравно није тачно. Али, импонује ми кад видим осмјех на његовом лицу, који је само тад, у том тренутку такав, и никад више.”

Ранији Срђанови успеси на омладинским фестивалима гуслара најавили су будућег узорног настављача старе традиције, који је данас на добром путу да стекне титулу *Народни гуслар*. Први пут се такмичио са 5-6 година, на *Такмичењу младих гуслара Републике Српске* (у оквиру *Невесинске олимпијаде*). Деценију касније, постао је првак исте манифестације, одржане у Nevesinju 2010. године. На првом издању савезног *Фестивала младих гуслара* у Краљеву (2011), освојио је четврто место.

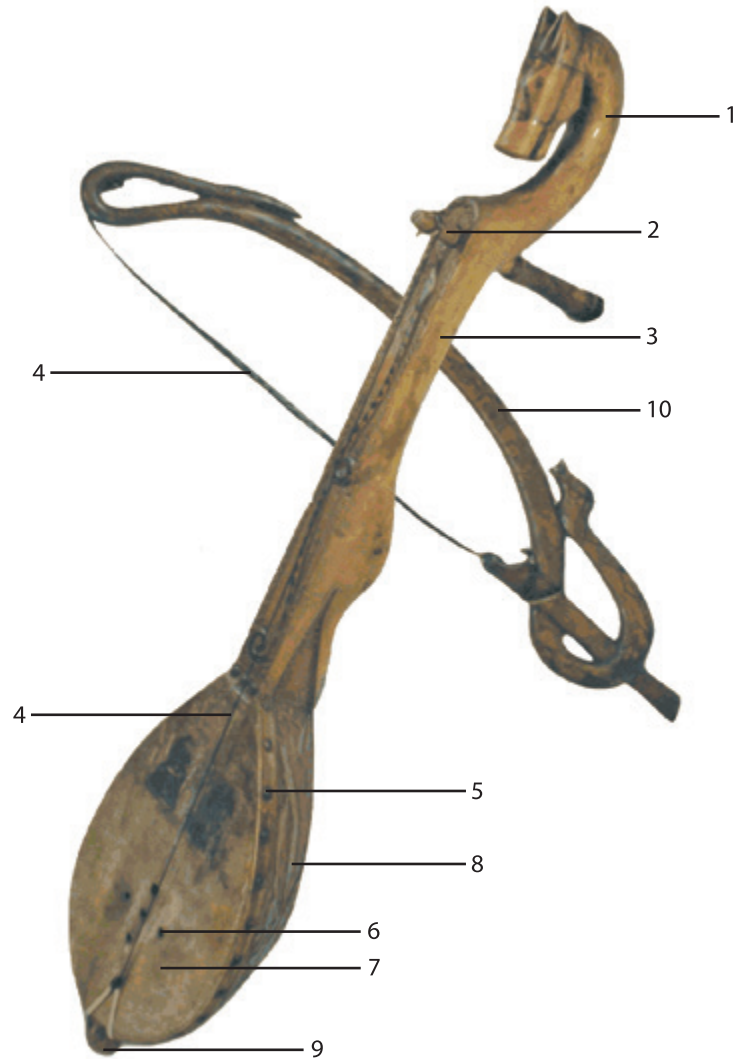
Убрзо пошто је дошао у Београд, постао је члан Друштва гуслара *Сшара Херцеговина* и од тог периода креће низ учешћа и растућих успеха на такмичењима, у категорији одраслих. Као неко ко ме је замолио да га у тексту не хвалим много, Срђан ми је и отворено рекао да је 2015. године, када је наступио на *Фестивалу гуслара Србије* у Зрењанину, још увек био поприлично лош, али да је од тада напредовао. И, заиста, већ на савезним гусларским такмичењима у Рашки (2017), Билећи (2018) и Беранама (2019), нашао се међу финалистима. Године 2019, доживео је још један велики успех, победивши на 27. *Фестивалу гуслара Србије*, у Врбасу.

Освајање првих места на гусларским такмичењима није, међутим, Срђанов идеал:

„Три пута сам био у финалу савезног такмичења. Фале ми још два учешћа у финалима да бих добио титулу Народни гуслар. Кад то остварим, онда ћу да остварим и свој циљ. Звање *Народни гуслар* ми је важније од тога да негде будем првак. Јер, то звање значи да имате константу у раду.”

GUSLE

1	HEAD	ГЛАВА
2	TUNING PEG	ЧИВИЈА
3	NECK	ВРАТ
4	STRING	СТРУНА
5	WOODEN PINS	ДРВЕНИ ЧЕПОВИ
6	SOUND HOLES	ЗВУЧНИЦЕ НА КОЖИ
7	SKIN	КОЖА
8	KUTLA (BODY)	КУТЛА
9	END PIN	ДУГМЕ
10	BOW	ГУДАЛО

the 19th century after the version he heard from Starac Milija. That epic song is one of the longest in Vuk's collection. It is unique for unusual contrasts and harmonious personality of the main protagonist. He is presented as a great hero, but also as a reasonable and compassionate man, willing to forgive his wife. "It is one of my favorite epic songs because it tells how a true hero will handle the hardest of times. The verses are great. It is quite long, but not long enough for so many great verses", Srđan said.

Vojvoda Radomir Putnik (11) is a much more recent song about events from the First World War, the retreat of the Serbian army and refugees across Albania and Montenegro in the winter of 1915-16, and their eventual landing on the Greek island of Corfu. The author of the verses was the prematurely deceased Dejan Crvenko (1963-1997), a representative author of more recent epic poetry. "It is a sad song and it reminds us of what our ancestors had to go through to give us a chance, of all the suffering that the Serbian people had to endure to survive", Srđan said. "I consider Vojvoda Putnik a big hero. I love the song and I love the memory of that man."

Hercegovina (15) is a more recent song, written by Nikola Nikčević, a poet from Gacko. Both father and son Avdalović are happy to sing it and they keep it on their repertoires because of their strong attachment to the homeland. "It is something I carry in my heart", Srđan insisted. "No matter where I find myself or where I live, Herzegovina is my home".

This young guslar, whose mature and peculiar power of expression crosses the lines between roughness and softness, warmth and sadness, is eager to learn from the more experienced players whom he regards with the utmost respect.

"Until recently I listened to some of them on discs, records, looked at their pictures ... And now I perform in their presence, even compete with them", Srđan said. I use every moment we spend together to pick some of their *licks* and *riffs*. I ask them for advice also, hoping to perfect my playing. Most of them are enthusiastic when they meet young gusle players. So the message for my peers, those who are a bit older or a bit younger, would be: Feel free to approach these men, the older gusle players. Every one of them will be more than thrilled to talk and give advice."

Marija Vitas,
ethnomusicologist and editor of the magazine Ethnomlje

Срђан је за овај пројекат одабрао три посве различите песме.

Бановић Страхиња (2) је једно од ремек-дела српске епске народне поезије. Припада **Прејшкосовском циклусу**, са радњом смештеном у 14. веку, а записао ју је у 19. веку Вук, на основу певања гуслара Старца Милије. Та епска песма је и једна од најдужих у Вуковој збирци. Њена посебност је у необичном контрасту и складу унутар личности главног протагонисте, који јесте представљен као жесток јунак, али и као разуман, саосећајан човек, спреман да опрости својој жени. „То ми је једна од омиљених народних епских пјесама, зато што прича о страшном јунаку и страшан ток има. Стихови су одлични, тако да, иако је пјесма дуга, премала је за све те сјајне стихове које носи” – сматра Срђан.

Војвода Радомир Пушник (11) је знатно млађа песма, са тематиком која се односи на Први светски рат, на повлачење српске војске и прогнаних цивила преко Албаније и Црне Горе, у зиму 1915/16. године, као и на њихов потоњи долазак на грчко острво Крф. Аутор стихова је прерано преминули Дејан Црвенко (1963 – 1997), представник новије епске поезије. „То је једна тужна пјесма, која нас подсећа на оно шта су наши преци преживјели да би иза њих остали ми, и на сву ту патњу коју је српски народ прошао, да би, ипак, опстао” – каже Срђан – „Војводу Путника сматрам огромним херојем. Волим и ту пјесму и успомену на тог човека.”

Херцеговина (15) је новија песма, коју је написао Никола Никчевић, епски песник из Гацка. Радо је певају и отац и син Авдаловић, негујући је на својим репертоарима, између осталог, због везаности за завичај. „То је нешто што носим у срцу” – наглашава Срђан – „Ма гдје год да се налазим, гдје год да живим, гдје год да бивствујем, ја сам Херцеговац”.

Овај млади гуслар, чија се сазрела, специфична изражајност креће у дивном простору између рескости, мекоте, топлине и сете, веома је отворен за учење од искуснијих, према којима осећа, како сам каже, страховито поштовање.

„До јуче сам неке од њих слушао на дисковима, плочама, гледао на сликама... И сад, дешава се да пјевам пред неким таквим или се чак ја са њим такмичим` – каже Срђан – „У сваком трену који проведем с њима трудим се да покупим неку *фору*, неку *финшу*. Тражим да ми дају неки савјет, па да пробам да ја то код себе усавршим. Велика већина њих које сам упознао одушевљени су младим гусларима, тако да би порука за моје вршњаке, мало старије или мало млађе, гласила: Слободно приђите том човеку, старијем гуслару. Ко год да је, питајте га за савјет, биће му драго да помогне.”

Марија Витас,
етномузиколог и уредник магазина „Етноумље”

OBRAD MILIĆ, SERBIAN diple and gusle player, Photo: DANKO STRAHINIĆ

CONTACTS

FESTIVALS

LABELS

MANAGEMENT & BOOKING

INSTITUTIONS & ASSOCIATIONS

PROMOTERS AND JOURNALISTS

RADIO AND INTERNET SHOWS

BY OLIVER ĐORĐEVIĆ

THE UNION OF THE GUSLE PLAYERS OF SERBIA

The Union of the Gusle Players of Serbia (UGPS) was established in 1994 as a union of all associations of the gusle players within the Union of the Gusle Players of Yugoslavia.

Today it is the largest organization of this type, promoting the tradition of singing to the accompaniment of the gusle in Serbia. More than 30 associations have more than 300 active gusle players of all ages who constitute the core of a much wider circle of lovers of the epic traditions.

Activities of the UGPS include the organization of the key annual event for all lovers of this tradition, the Festival of the Gusle Players. The UGPS is also hosting the Meeting of the Young Gusle Players for those under 18.

The Union publishes the magazine „Gusle“ dedicated to traditional culture, arts, and activities of the gusle players, promoting the singing to the accompaniment of the gusle, offering expert articles to educate the players and to improve our understanding of this segment of the cultural heritage, thus contributing to its preservation.

The goals of the UGPS include the following:

- to document and promote singing to the accompaniment of the gusle in the country and diaspora,
- to stimulate the transmission of the knowledge about gusle building,
- to mediate and facilitate the cooperation of experts and institutions studying this tradition
- to develop cooperation with state-owned educational institutions to pro-

mote and disseminate information about this tradition

- to work on the production of publications, promotional films, and representative video and audio recordings

The UGPS was one of the key institutions that collaborated with the competent experts in the procedure for registration of singing to the accompaniment of gusle as an element of intangible cultural heritage in 2012. The UGPS is striving to expand the cooperation with experts through its projects and to bring its activities in line with the principles of the Convention – that is to preserve the tradition as a dynamic form and practice that needs to be passed on to the new generations.

On 29th November 2018, after the initiative of the Union of the Gusle Players of Serbia, singing to the accompaniment of the gusle was registered in the UNESCO Intangible Cultural Heritage List.

In addition to contributing to the international visibility of this part of the cultural heritage of Serbia, this reiterates our obligation to make additional efforts to reaffirm the tradition of gusle in all segments of the society. The singing to the accompaniment of the gusle presents the universal values of humankind: transmission of the historical memory and ethical codex which has been nurtured and preserved in the epic tradition through the ages.

More info: savezguslarasrbije.rs

САВЕЗ ГУСЛАРА СРБИЈЕ

Савез гуслара Србије (СГС) је 1994. регистрован као удружење друштава гуслара у оквиру Савеза гуслара Југославије. Данас представља највећу организацију по броју чланова која негује традицију певања уз гусле у Србији - у више од 30 друштава активно је преко 300 гуслара различитих генерација, а ово језгро окупа широк круг љубитеља епике.

Међу активностима СГС-а, кључни годишњи догађај за носоце ове традиције и љубитеље епике је Фестивал гуслара. СГС је организатор и Сабора младих гуслара, намењеног гусларима узраста до 18 година.

Кроз часопис „Гусле“, посвећен традиционалној култури, уметности и активностима гуслара, Савез настоји да шири афирмише певање уз гусле, али и да кроз стручне текстове едукује гусларе и допринесе сагледавању значаја овог сегмента културног наслеђа и његовог очувања.

Циљеви СГС су да:

- документује и афирмише певање уз гусле у матици и дијаспори
- подстакне преношење знања о прављењу гусала
- посредује у сарадњи са стручњацима и институцијама које се баве изучавањем певања уз гусле.

- сарађује са државним институцијама образовања у циљу промоције певања уз гусле и преношење знања везаних уз њега.

- ради на пројектима израде публикација, промотивних филмова и репрезентативних видео и тонских записа.

У овом контексту важно је истаћи да је СГС био кључни сарадник стручњака у процедури регистрације певања уз гусле као елемента нематеријалног културног наслеђа (2012). СГС настоји да интензивира сарадњу са стручњацима на пројектима које организује, као и да активности усагласи са принципима Конвенције – дакле, да традицију чува као динамичну форму и праксу која може и треба бити пренета и наредним генерацијама. 29. новембра 2018. године, на иницијативу Савеза гуслара Србије, певање уз гусле уписано је на Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човечанства УНЕСКО-а. Овим уписом биће обезбеђена међународна видљивост овог дела културе Србије, али је и обавеза да се у већој мери заложимо за реафирмацију гусала у читавом друштву. Прилика је да као аргументе репрезентативног певања уз гусле истакнемо аспекте који представљају универзалне вредности човечанства: преношење историјског памћења и етичког кодекса који је генерацијама негован кроз епску традицију.

Више информација: savezguslarasrbije.rs

ASSOCIATION OF GUSLE PLAYERS „STARA HERCEGOVINA“

The association was established in 2009 to promote the gusle and epic poetry in the manner that our oldest traditional instrument deserves. Members of this reputable association emphasize that gusle must be treated with due respect as a unique part of the Serbian cultural heritage.

Members of this association perform in all major manifestations taking place in Serbia and the region. An important part of their work is organization and participation in dozens of humanitarian events.

This was the most successful association of the gusle players of Serbia in the last decade. Competing teams of this association have won first prizes in two federal and three republic competitions. Aleksandar Taušan and Srđan Avdalović, members of the association, have won republic championship, and Đorđe Tanović has two republic championship titles. Veljko Đuranović is the most successful competitor - he took the first prize in two federal level competitions, competing against the best gusle players from Serbia, Montenegro, and Republika Srpska. He also won one championship title at the republic level. In addition to numerous first prizes, the members of this association have won many second and third place awards in individual competitions. Most notable are the achievements of gusle players Dragan Đerić, Miroslav Tanović, Sava Stanišić, and Petar Perović.

Prizes and awards won are both an honor and an obligation for their holders. However, what matters most is to make use of the skill of singing to the accompaniment of the gusle to bring the people together in social gatherings and family celebrations held at important historical sites to commemorate crucial events and heroes from the Serbian history. In inviting the audience to listen to the songs the gusle players present to the listeners the key ethical and aesthetical messages coming from the past. As they learn about the epic tradition, the young also learn and adopt the values of the heroes of these songs, learning about their honor, courage, respect for the elderly...

Slobodan Boban Drašković, president of the Association „Stara Hercegovina“, is making plans to open a school for the young to facilitate the transmission of the skills and knowledge of the gusle players to the new generations and thus repay the debt to the predecessors, in hope that this will secure the future of singing to the accompaniment of the gusle and its role in the culture of the Serbian people.

More info: starahercegovina.co.rs

ДРУШТВО ГУСЛАРА „СТАРА ХЕРЦЕГОВИНА“

Друштво је основано 2009. године у Београду са циљем да промовише гусле и епску поезију на начин на који наш најстарији традиционални инструмент то и заслужује. Чланови овог угледног друштва истичу да се према гулама морамо поштовати са дужним поштовањем, као јединственом делу српске културне баштине.

Гуслари овог Друштва су учесници свих важнијих манифестација које се одржавају у Србији и окружењу. Посебан сегмент у њиховом раду је учешће и организација више десетина концерата који су имали хуманитарни карактер.

У протеклој деценији ово је најуспешније друштво гуслара у Србији. Екипни су победници на два савезна и три републичка фестивала. У појединачној конкуренцији чланови овог Друштва Александар Таушан и Срђан Авдаловић су републички прваци, Ђорђе Тановић је двоструки шампион на републичком нивоу, а Вељко Ђурановић је најуспешнији члан друштва - са двоструким насловом првака на савезном нивоу у конкуренцији најбољих гуслара Србије, Црне Горе и Републике Српске, а једном је био и победник републичког фестивала. Осим победничких трофеја освојена су и бројна друга и трећа места у појединачној конкуренцији. Победама су значајно допринели и гуслари Драган Ђерић, Мирослав Тановић, Сава Станишић и Петар Перовић.

Победе и освојена признања свакако пријају и додатно обавезују, али основни циљ је да певајући уз гусле окупљају народ на дружењима, сијелима, породичним светковинама и на важним историјским местима, сабирајући се и обележавајући важне датуме и славећи личности из српске историје. Позивајући на слушање и певајући уз гусле, гуслар шаље најлепше етичке и естетске поруке окупљенима. Некада су гусле у Срба имале и васпитну функцију. Учећи јуначке епске песме уз гусле, најмлађи нараштаји су упознавали и усвајали вредносне особине главних јунака, као што су част и поштење, храброст, поштовање старијих...

Сlobодан Бобан Драшковић, председник Друштва гуслара „Стара Херцеговина“ нада се да ће у наредном периоду успети да оснују школу за младе, пренесу знање и искуства на најмлађе нараштаје и тако врате дуг прецима. са жељом да у будућности певање уз гусле има значајну улогу у култури српског народа.

Више информација: starahercegovina.co.rs

SVETLANA STEVIĆ AND A SINGING GROUP „PAGANKE”, PHOTO: EL GVOJOS

ROOTS AND FOLK MUSIC FESTIVALS

ZLATNI OPANAK VALJEVO

April, Since: 2004.

Organized by: Municipal Administration Valjevo and NGO „Gradac”, Valjevo

☎ +381 14 238 028

@ gradacsrbija@yahoo.com

W www.zlatniopanak.co.rs

Tradicionalna manifestacija koja okuplja poslenike tradicionalne pesme i igre naših naroda, kako iz zemlje tako i iz rasejanja. U nekoliko dana trajanja sabora, kroz Valjevo prodefiluje više hiljada mladih ljudi, čiji je jedini cilj da prikažu u najboljem izdanju sav svoj višegodišnji rad i trud, na čuvanju naše folklorne tradicije. Festival je i mesto na kome se održavaju i stručni seminari i razgovori koreografa, kao i promocije književnih radova na temu srpskog folklora, običaja i tradicije.

A traditional meeting of the performers of traditional songs and dances, from Serbia and diaspora. During the festival thousands of young people get to present the results of the years of work dedicated to preservation of the folk tradition. The festival also hosts a number of seminars and panels with choreographers and promotions of the books about Serbian folklore, customs and tradition.

FESTIVAL „KRAJIŠKI BISERI”, PLANDIŠTE

October, Since: 2003.

Organized by: NGO „Nikola Tesla”

☎ +381 63 8694 919

@ zuknikolatesla@gmail.com

W www.zuknikolatesla.org

/krajiskibiseri.html

Festival krajiških pjesama „Krajiški biseri” neguje izvorne pesme i tradicionalni način pevanja Srba Krajišnika. Najčešći način izvornog krajiškog pevanja je „ojkanje” koje se od 2010. godine nalazi na Listi elemenata nematerijalnog kulturnog nasleđa Republike Srbije. Osnovni cilj Festivala je očuvanje, negovanje, prezentacija i prenošenje jedinstvenih vokalnih i vokalno-instrumentalnih oblika na mlađe generacije. Festival je takmičarskog karaktera.

The festival of Krajina song „Krajiški biseri” keeps alive the traditional songs and singing techniques of the Serbs from Krajina. The most common technique used in these traditional songs is “ojkanje”, included in the UNESCO intangible cultural heritage list since 2010. The festival is aiming to present and preserve these unique vocal and vocal-instrumental forms for posterity. The festival is competitive.

JAVORSKI SABOR / JAVOR FESTIVAL, KUŠIĆI - IVANJICA

August, Since: 1996.

Organized by: Dom kulture Ivanjica, MZ Kušići and OŠ „Major Ilić”, Kušići

☎ +381 32 661 087

@ domkultureivanjica@open.telekom.rs

W www.domkultureivanjica.rs

/sabordvojnicara.html

U selo Kušići, koje se nalazi u pelepom ambijentu podno planine Javor, svake godine dolaze svirači dvojnica i starih instrumenata iz svih krajeva Srbije kako bi pokazali svoje umeće, a takmičar koji tri puta za redom osvoji prvo mesto stiče zvanje „majstor dvojnica”. Cilj festivala je očuvanje tradicije, izvornog narodnog stvaralaštva i kulturnološkog identiteta Srbije. Festival je takmičarskog karaktera.

Every year the players of dvojnice and other traditional instruments from all over Serbia come to the village of Kušići at the foot of the Javor mountain to demonstrate their musical skills. The performer who wins the first prize three times in a row receives the title of Master of Dvojnice. The purpose of the festival is to preserve the tradition, folk arts and cultural identity of Serbia. The festival is competitive.

SABOR NA KADIBOGAZU KADIBOGAZ FESTIVAL, KADIBOGAZ, SERBIAN-BULGARIAN BORDER

July, Since: 2001. (1925)

Organized by: NGO „Međunarodni sabor na Kadibogazu” and TO Knjaževac

☎ +381 63 82 408 82

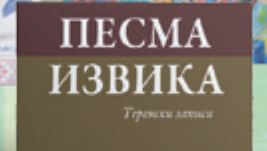
@ radovanovic.vladan@gmail.com

@ toknjazevac@open.telekom.rs

W www.toknjazevac.org.rs

Međunarodni Sabor na Kadibogazu je jedinstvena prekogranična manifestacija na Balkanu koja svake godine okupi do 30.000 posetilaca i održava se na graničnoj liniji Srbije i Bugarske. Posetioci su u prilici da prate nastupe folklornih društava, bleh orkestara, pevačkih grupa... Tokom tri dana, koliko sabor traje, otvara se granica na Kadibogazu i može se preći samo sa ličnom kartom.

The international festival in Kadibogaz on the border between Serbia and Bulgaria is a unique event in the Balkans. It attracts about 30,000 visitors who can see the performances of folk groups, brass bands, singing groups... During the three days of the festival the border crossing in Kadibogaz is open and the visitors can cross the border without a passport.

HOMOLJSKI MOTIVI, KUČEVO

May, Since: 1968.

Organized by: Cultural Centre

„Veljko Dugošević“, Kučevo

☎ +381 12 852 466

@ kultkucevo@gmail.com

www.homoljskimotivikučevo.org

Smotra izvornog narodnog stvaralaštva „Homoljski motivi“ obuhvata izvođenje narodnih pesama i igara, izložbu radova domaće radinosti, takmičenje u spremanju narodnih jela homoljskog kraja, izbor najlepše čobanice, izložbu poljoprivrednih proizvoda... Na ovoj manifestaciji se mogu videti izvanredni oblici narodne muzičke tradicije: vedre i temperamentne vlaške igre i čuti mirne i raspevane melodije, ritualne igre i pesme vezane za praktičan život i svakodnevne potrebe, posebno oblikovani narodni instrumenti i ansambli – i sve to skupa utkano u narodne običaje, nošnju, ambijent...

The folk arts festival „Homoljski motivi“ includes folk music and dance performances, exhibitions of traditional crafts, cooking contests for the best prepared traditional dishes of the Homolje area, a contest for the most beautiful shepherders, an exhibition of agricultural produce and much more. This manifestation is a showcase of exceptional examples of the folk music traditions: the furious Vlach dance music, followed by mellow and intricate folk melodies, ritual dances and songs that accompany daily life, peculiar folk instruments and ensembles, folk customs and costumes.

FESTIVAL FRULE „OJ MORAVO“ THE SERBIAN FLUTE FESTIVAL, PRISLONICA / ČAČAK

July, Since: 1988.

Organized by: TO Čačak,

Savet Sabora, MZ Prislonica

☎ Tel: +381 32 342 426

@ office@saborfrulasa.com

www.saborfrulasa.com

Sabor frulaša Srbije „Oj Moravo“ u Prislonici kod Čačka jedinstvena je manifestacija izvornog stvaralaštva čiji je cilj negovanje i promocija frule i drugih srodnih duvačkih instrumenata, ali i zaštita i očuvanje kulturnog nasleđa srpskog naroda u celini. Selo Prislonica je postalo sinonim za frulu i svetkovinu ovom instrumentu u čast. Već 28 godina, na obroncima Vujna, okupljaju se najbolji frulaši iz cele Srbije, koji pravo da nastupe stiču na predtakmičenjima širom Srbije. Pobjednici u tradicionalnom i savremenom načinu sviranja dobijaju titulu „Zlatna frula“. U pratećem programu na Saboru učestvuju pevačke i igrачke grupe, kao i svirači na drugim starim instrumentima. Osnovni kriterijum za odabir izvođača, pored kvaliteta, je izvornost njihovog programa.

The Serbian flute festival „Oj Moravo“ is a unique event that aims to cultivate and promote flute music, as well as protect and preserve the cultural heritage of Serbian people. Musicologist say that the root of the Serbian people is unimaginable without the sound of the flute, which is its emotional basis. Prislonica has become synonymous for the flute and the solemnity of

this instrument. For 28 years the best flute players from all over Serbia have gathered together in this village near Čačak. The competition involves approximately 80 flute players. The winner receives the title of the „Golden flute“. The festival also includes performances by folk dance ensembles, singing groups, and musicians playing from rarely seen old instruments. Number of participants reaches about 300 peoples. There will be an exhibit displaying old crafts, the workmanship of flute, knitters, embroiderers, weavers and traditional cooking recipes.

FESTIVAL VIOLINE „SEMENDRIINO ĆEMANE“ VIOLIN MUSIC FESTIVAL „SEMENDRIINO ĆEMANE“, SMEDEREVO

April, Since: 2011.

Organized by: MZ „Zlatno brdo“,

Smederevo

☎ +381 26 4610535

@ kontakt@sdcemane.rs

www.sdcemane.rs

Festival ima za cilj da kroz zvuke violine afirmiše i neguje tradicionalnu muziku kao i da ujedini muzičare bez obzira na etničku i versku pripadnost. Festival je takmičarskog karaktera.

The aim of the festival is to promote and cultivate traditional violin music and bring together musicians regardless of their ethnic or religious background. The festival is competitive.

FESTIVAL „ZVUCI GOLIJE, JAVORA I MUČNJA“, IVANJICA

May, Since: 1975.

Organized by: Cultural Center Ivanjica

☎ +381 32 661 087

@ domkultureivanjica@open.telekom.rs

www.domkultureivanjica.rs

Festival izvornih pevačkih grupa, svirača starih instrumenata, zdravičara i humorista. Festival of authentic singing groups, players of old instruments, toast proposers and humorists.

FESTIVAL „TANCUJ, TANCUJ...“, GLOŽAN / BAČKI PETROVAC

May, Since: 1970.

**Organized by: Vojvodina Slovak Cultural
Institute**

☎ +381 21 545 570

@ office@slovakizavod.org.rs

www.slovakizavod.org.rs

Najmasovnija folklorna manifestacija vojvodanskih Slovaka. Cilj festivala je da doprinese očuvanju i unapređenju slovačkog folklora (igara, pesama, muzike i običaja). Učesnici dolaze iz svih mesta u Srbiji u kojima žive Slovaci i iz Republike Slovačke.

The largest folk festival of the Slovak people living in Vojvodina. The aim of the festival is to help preserve the Slovak folklore (dance, songs, music and customs). The participants in the festival come from all Serbian towns and villages inhabited by Slovaks, as well as from the Republic of Slovakia.

SVETLANA SPAJIĆ AND BOKAN STANKOVIĆ, TODO MUNDO FESTIVAL, BELGRADE, 2012. Photo: STANISLAV MILOJKOVIĆ

**VEF - VOKALNI ETNO
FESTIVAL MLADIH / VEF
– ETHNIC VOCAL MUSIC
FESTIVAL, NEGOTIN**

May, Since: 2014.

Organized by: NGO Nego

+381 63 800 63 95

kreativnoudruzenjenego@gmail.com

Posvećen mladima i tradicionalnoj pesmi ovaj festival je jedinstven u Srbiji. Takmičarskog je i internacionalnog karaktera i okuplja najkvalitetnije vokalne etno grupe iz Srbije i istočne Evrope, uz visokostručni žiri iz oblasti etnomuzikologije. Organizuje se svakog poslednjeg petka u maju mesecu, kada je takmičenje grupa, a prethodno veče održava se koncert prošlogodišnjeg pobednika festivala. Mladi imaju konačno gde da se takmiče i druže sa svojim vršnjacima u vokalnom muziciranju sa ili bez instrumentalne pratnje, baziranom na muzičkoj tradiciji.

The festival is dedicated exclusively to young singers performing in vocal groups. This is a competitive and international festival, attracting the best Serbian and East European groups performing vocal folk music judged by a panel of most competent experts in ethnomusicology. The competition is organized on the last Friday in May. The night before the main event the winners from the last year give a concert. This festival provides a place for the young performers to meet and compete with their peers in vocal music based on tradition, with our without instrumental accompaniment.

**RETNIK,
SERBIAN CITIES**

September, Since: 2015.

Organized by: World Music Association of Serbia, Ring Ring, NGO „Izvor“

+381 63 365 783

etnoumlje@gmail.com

www.worldmusic.org.rs

Festival „Retnik“ kroz koncerte, predavanja i obrazovne programe predstavlja izvanredne domaće i strane tradicionalne umetnike – nosioce starih i retkih tradicionalnih oblika, poput naših ojkalice, pesme izvika, gajdaške svirke... Namera programskog urednika festivala, tradicionalne umetnice Svetlane Spajić, kao i organizatora festivala – „World Music asocijacije Srbije“, udruženja „Ring Ring“ i Društva „Izvor“ jeste da ovaj festival postane mesto živog susreta i druženja svih generacija posvećenih tradicionalnom zvuku što je i najbolji način da se ovo narodno stvaralaštvo očuva i stekne nove poklonike.

Festival Retnik is established in 2015 and presents the most exquisite domestic and foreign traditional performers of oldest generation. They are bearers of nowadays rare, almost extinguished forms of traditional music such as domestic ojkalice, “iz vika” singing, bagpipe playing etc. The idea of the program director, traditional performer Svetlana Spajic and the organizers of the festival, “World Music Association of Serbia, “Ring Ring” and “Izvor”, is that Retnik serves as the meeting point of tradi-

tional performers of all generations. Through its concerts, gatherings, lectures and workshops Retnik connects the youngest and oldest, firms their bond, supports further their mutual effort on keeping the traditional music and communal spirit alive.

**LEVAČKI SABOR / LEVAČ
FESTIVAL, REKOVAC - KALENIĆ**

August, Since: 1970.

Organized by: SO Rekovac

www.rekovac.rs/prodjoh-levac

-prodjoh-sumadiju

Centralni deo levačkog sabora narodnog stvaralaštva „Prođoh Levač, prođoh Šumadiju“ održava se u porti manastira Kalenić. Svake godine na saboru nastupa dvadesetak pevačkih i igračkih grupa, a tradicionalno se dodeljuju i priznanja za devojkicu sa najdužim pletenicama, najduže brkove, najbolje očuvanu narodnu nošnju, pripremu starih narodnih jela...

The main event of the Levač folk arts festival “Prođoh Levač, prođoh Šumadiju” takes place at the gate of the monastery Kalenić, where about two dozens of dance and singing groups perform every year. The festival also includes a competition for the girl with the longest braids, the man with the longest moustache, the best preserved traditional costume and the best prepared traditional dish.

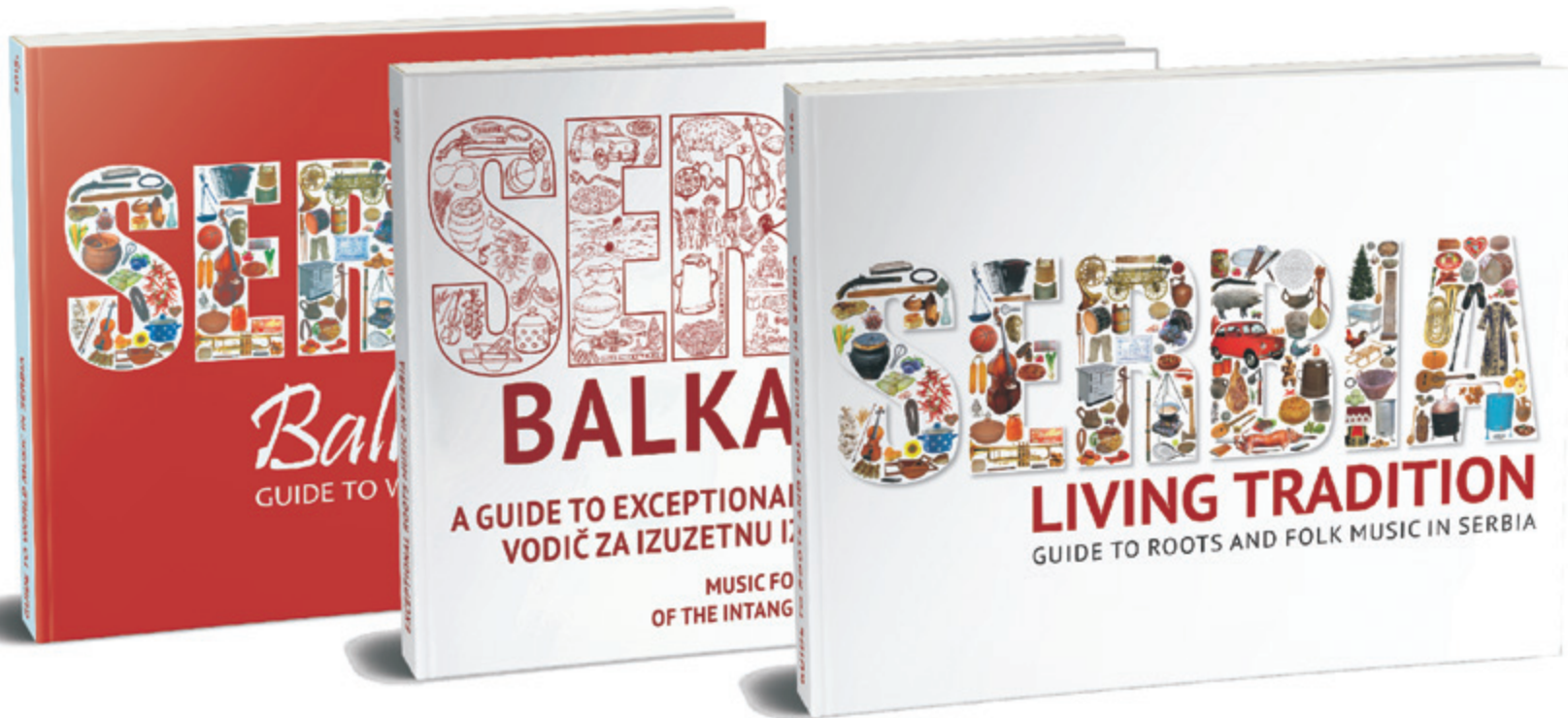
**GYÖNGYÖSBOKRÉTA AND
DURINDÓ, VOJVODINA**

June, Since: 1962. and 1977.

Organized by: Cultural associations of the Hungarians living in Vojvodina

Festivali mađarskog igračko-folklornog i muzičkog stvaralaštva Gyöngyösbokréta and Durindó su najveće smotre narodnih pesama i igre Mađara u Vojvodini. Festivali se istovremeno održavaju svake godine u drugom mestu Vojvodine sa većinskim mađarskim stanovništvom. U programu učestvuju grupe koje neguju izvornu mađarsku muziku i ansamblji koji neguju mađarski folklor. Posetioci ovih festivala, pored pesme, muzike i plesa, imaju priliku da vide dramatizovane narodne običaje i verovanja sa područja Vojvodine. Na festivalima se organizuju radionice narodnog stvaralaštva, vašar rukotvorina, izložbe fotografija...

The festivals of Hungarian folk dance and music Gyöngyösbokréta and Durindó are the biggest events dedicated to songs and dances of the Hungarians in Vojvodina. The festivals are held simultaneously in different towns across Vojvodina in which Hungarian communities live. The programme includes bands performing authentic Hungarian music and groups that preserve Hungarian folk dances. In addition to song, music and dance, the visitors can see a variety of folk customs from Vojvodina. The festivals also include traditional arts workshops, craft and photography exhibitions and much more.

In 2015, 2016 and 2018 World Music Association of Serbia published three guides on Serbian and English language in order to present Serbia on WOMEX. These guides include various information about Serbian roots music and world music scene. You can download them on the following link: www.worldmusic.org.rs in the Vodič/Guide section.

FESTIVAL VLAŠKE MUZIKE „GERGINA” / FESTIVAL OF VLACH MUSIC „GERGINA”, NEGOTIN

April, Since: 2009.

Organized by: NGO Gergina

@ festival@gergina.org.rs

W www.gergina.org.rs

Na festivalu nastupaju izvođači vlaške pesme, instrumentalne muzike i igre iz Srbije i regiona. Cilj festivala je očuvanje tradicije, jezika i kulture Vlaha u Srbiji. Festival je takmičarskog karaktera.

A meeting of performers of the Vlach songs, instrumental music and dances from Serbia and the region. The aim of the festival is to preserve the tradition, language and culture of the Vlach people in Serbia. The festival is competitive.

SABOR FRULAŠA FRULA FESTIVAL, Sopot

October, Since: 2006.

Organized by: Cultural Center Sopot and Serbian Orthodox Church Community Sopot

☎ +381 11 8251 238

@ czksopot@gmail.com

W www.czksopot.org.rs

Cilj manifestacije je da sačuva od zaborava tradicionalno muziciranje na fruli. The aim of this event is to preserve the traditional frula music.

SABOR FRULAŠA „ŠKRIPI ĐERAM” / FRULA FESTIVAL „ŠKRIPI ĐERAM”, MALI IDOŠ

July, Since: 1996.

Organized by: Kulturno prosvetno društvo „Milivoje Omorac” / Cultural and Educational Society „Milivoje Omorac”

Cilj manifestacije je da sačuva od zaborava tradicionalno muziciranje na fruli.

The aim of this manifestation is to preserve and keep alive the tradition of frula music.

FESTIVAL DINARSKIH SRBA U VOJVODINI / FESTIVAL OF DINARA SERBS IN VOJVODINA, BAČKA TOPOLA

October, Since: 1993.

Organized by: Serbian Cultural Center „Vuk Karadžić”, Bačka Topola

☎ +381 24 711 - 543

Festival duhovnog i materijalnog stvaralaštva dinarskih Srba u Vojvodini „Našem rodu i potomstvu” je najznačajnija kulturno-umetnička smotra, koja čuva i neguje duhovno i materijalno stvaralaštvo dinarskih Srba u Vojvodini. Na njemu učestvuju grupe pevača, igrača, svirača na tradicionalnim instrumentima i grupe koje neguju i prikazuju običaje starog kraja iz kojeg su se doselili u Vojvodinu.

The festival of spiritual and material cultural heritage of Dinara Serbs in Vojvodina “Našem rodu i potomstvu” is the most significant cultural and artistic festival that preserves the heritage of Di-

nara Serbs in Vojvodina. It hosts groups of singers, dancers, musicians playing traditional instruments, as well as the groups that keep alive the customs of the old homeland from which they migrated to Vojvodina.

FESTIVAL KULTURE RUSINA I UKRAJINACA „CRVENA RUŽA” FESTIVAL OF RUTHENIAN AND UKRAINIAN CULTURE „CRVENA RUŽA”, RUSKI KRSTUR

June, Since: 1961.

Organized by: Cultural Center Ruski Krstur

☎ +381 25 703 357

@ kerestur@open.telekom.rs

Muzičko-folklorna manifestacija Rusina i Ukrajinaca u Vojvodini. Festival u svom programu sadrži izložbe, smotru vokalno-instrumentalnih grupa, smotru novih kompozicija u narodnom i zabavnom duhu, muzičko-folklornu manifestaciju dece, susret folklornih ansambala koji neguju rusinsku i ukrajinsku kulturu.

Folk music and dance festival of the Ruthenians and Ukrainians living in Vojvodina. The festival includes exhibitions, performances of vocal and instrumental bands, contemporary compositions based on the folk tradition, music and dance events for children, and provides a meeting place for all folk ensembles performing Ruthenian and Ukrainian music.

FESTIVAL „SUSRETI U PIVNIČKOM POLJU”, PIVNICE - BAČKA PALANKA

May, Since: 1965.

Organized by: KUD „Pivnice”

☎ +381 21 545 570

@ office@slovackizavod.org.rs

W www.slovackizavod.org.rs

Ovo je najstariji muzički festival vojvođanskih Slovaka, čiji značaj se ogleda u očuvanju slovačke autentične muzike i nošnje, kroz sakupljanje starih slovačkih narodnih pesama iz svih delova Vojvodine.

This is one of the oldest music festivals of Slovakian people from Hungary, which importance can be seen in preserving the authentic Slovakian music and costumes, through the gathering of the old Slovakian folk songs from all parts of Vojvodina.

FESTIVAL „CRNOREČJE U PESMI I IGRI”, BOLJEVAC

June, Since 1971.

Organized by: TO Boljevac

@ toboljevac@open.telekom.rs

W www.boljevac.org.rs

U podnožju planine Rtanj, u gradiću Boljevcu, održava se Međunarodni festival stvaralaštva „Crnorečje u pesmi i igri” koji gaji tradiciju narodnog folklora i stare običaje. Festival prikazuje tradicionalnu kulturnu baštinu svake godine drugog vikenda u junu. U folklornim igrama, pesmama i svirkama prepliću se etno-kulturni slojevi

CREATIVE INDUSTRIES IN SERBIA

The creative industries sector in Serbia accounts for 5% of overall gross domestic product (GDP) with an evident growth trend, which is almost at the level of the share of the tourism sector (6%), agriculture (6%) and construction (4%). The growth of the number of companies of as much as 25% (from 56,000 to 70,700 registered entities from 2016 to 2018) engaged in some of the 80 activities based on talent, ideas, knowledge and creativity and 120 thousand jobs, is an indicator of the development and importance of this sector.

The contribution of the creative industries sector to the national results is best illustrated by the data on the total export of this sector, which in the last two years increased by as much as 46.7%, while, for comparison, the total export of Serbia increased by 30%.

О КРЕАТИВНИМ ИНДУСТРИЈАМА У СРБИЈИ

Сектор креативних индустрија у Србији има удео од 5% у бруто домаћем производу (БДП) и то уз евидентан тренд раста, што је готово на нивоу удела сектора туризма (6%), пољопривреде (6%) и грађевинарства (4%). Раст броја фирми од чак 25 % (са 56.000 на 70.700 регистрованих субјеката од 2016. до 2018. г.) које се баве неком од 80 делатности засновних на таленту, идејама, знању и креативности и 120 хиљада радних места, показатељ су развоја и значаја овог сектора.

О доприносу сектора креативних индустрија националним резултатима најбоље говори податак о укупном извозу овог сектора који се у последње две године увећао за чак 46,7%, док се, поређења ради, укупни извоз Србије повећао за 30 %.

različitog porekla i starine. Na festivalu se prikazuju i običaji koji potiču od ritualizovanog i raskošno simbolizovane magije.

At the foot of the Rtanj mountain, in the town of Boljevac, there is an international festival dedicated to folk arts and tradition – “Crnorečje u pesmi i igri”. The festival takes place on the second weekend in June. The folk dance, songs and music performed in the festival cover a variety of different ethnic and cultural traditions. The festival also showcases the customs originating from highly ritualized forms of magical practice.

FESTIVAL MARIJANSKOG PUČKOG PJEVANJA / MARIAN FOLK SONG FESTIVAL, BAČKI MONOŠTOR

July, Since: 2008.

Organized by: KUD „Bodrog”

☎ +381 25 807 578

@ bmbodrog@gmail.com

f facebook.com/KUD Bodrog

Festival okuplja pjevačke skupine hrvatskih kulturnih društava i crkvene zborove Bačke i Srijema. Na festivalu je vidljiv spoj tradicijskog pučkog pjevanja, nošnje i običaja Hrvata, kako Šokaca tako i Bunjevaca s ovih prostora. Festival nema natjecateljski karakter.

This festival is a meeting place for the singing groups from local Croatian cultural societies and church choirs in Bač-

ka and Srem. The festival presents traditional folk singing, clothing and customs of the Croats, both Šokci and Bunjevci, living in this area. The festival is not competitive.

FESTIVAL INSTRUMENTALNE TRADICIJE BALKANA / FESTIVAL OF THE BALKAN INSTRUMENTAL TRADITIONS, GR LJAN / ZAJEČAR

August, Since: 1978.

Organized by: MZ Grljan and CEKIT

☎ Tel +381 19 441 138

@ turizam@cekit.rs

w www.cekit.rs

U mestu Grljanu kod Zaječara od 1978. godine održava se Sabor frulaša, koji je tokom godina prerastao u Međunarodni festival instrumentalne tradicije. Na ovom festivalu se dodeljuje majstorsko pismo najboljem izvođaču na tradicionalnim instrumentima. Festivalu prethode jedonedeljne radionice na kojima vrsni poznavaoči sviranja na tradicionalnim instrumentima prenose svoje znanje zainteresovanim učesnicima. This manifestation in Grljan near Zaječar started back in 1978 as a frula festival. Over the years it has grown into an international festival of instrumental music traditions. The best performers on traditional instruments receive a master's certificate. In the week before the festival, a series of workshops are organized

in which the best players of traditional instruments share their knowledge with eager students.

SABOR „BEZ IZVORA NEMA VODE”, FESTIVAL „BEZ IZVORA NEMA VODE”, ROŽANSTVO - ZLATIBOR

August, Since: 2004.

Organized by: KSC Čajetina, MZ Rožanstvo and NGO „Zmajevac” Rožanstvo

☎ Tel: +381 31 841 646

@ zlatibor@zlatibor.org.rs

w www.zlatibor.org.rs

Sabor izvorne narodne pesme „Bez izvora nema vode” predstavlja takmičenje u tradicionalnom pevanju „izvika”. Ovaj stari vokalni oblik nalazi se na Listi elemenata nematerijalnog kulturnog nasleđa Republike Srbije. Iz godine u godinu povećava se broj gostiju koji uživaju u izvornoj pesmi i teže očuvanju duha zlatiborskog kraja (zapadna Srbija).

The festival of authentic folk song „Bez izvora nema vode” is a competition in traditional singing technique known as “izvik”. This ancient vocal form has been included in the UNESCO intangible cultural heritage list. The number of guests who enjoy these traditional songs and strive to preserve the heritage of the Zlatibor region (western Serbia) is growing steadily every year.

FESTIVAL IZVORNE SRPSKE PESME FESTIVAL OF AUTHENTIC SERBIAN SONGS, PRILIKE - IVANJICA

August, Since: 2003.

Organized by: MZ Prilike and Cultural Center Ivanjica

☎ +381 32 661 087

@ domkultureivanjica@open.telekom.rs

w www.domkultureivanjica.rs
/prilike.html

Na Festivalu nastupaju muške i ženske pevačke grupe iz Srbije i regiona. Festival je takmičarskog karaktera.

This festival hosts male and female singing groups coming from Serbia and the region. The festival is competitive.

FESTIVAL FOLKLORNIH TRADICIJA VOJVODINE FESTIVAL OF FOLK TRADITIONS OF VOJVODINA, VRBAS

September, Since: 1979.

Organized by: Cultural Center Vrbas

☎ +381 21 706 054

@ info@kcvrbas.org

w www.kcvrbas.org

Reprezentativna manifestacija izvorne igre, običaja, instrumenata, solista, zdravčara itd. U dva festivalska dana nastupa 30 do 40 različitih ansambala, sa celokupnim bogatstvom narodnog stvaralačkog duha i umeća. Izvođači prethodno prolaze opštinske i regionalne selekcije.

The festival presents traditional dances, customs, instruments, soloists, toast masters, etc. During the two days of the festival some 30 to 40 groups showcase the riches of the folk arts and skills. To qualify for the festival the performers must win in the local municipal and regional competitions.

SABOR GAJDAŠA BALKANSKIH ZEMALJA BALKAN BAGPIPES FESTIVAL, SVRLJIG

August, Since: 2007.

Organized by: Centar za turizam, kulturu i sport Svrljig

 www.kcsvrljig.rs/sabor-gajdasa

Sabor se organizuje u saradnji sa Muzikološkim institutom Srpske akademije nauka i umetnosti, Katedrom za etnomuzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu, Etno-kulturološkom radionicom Svrljig, Srpskim etnomuzikološkim društvom, Savezom amatera Srbije i dr. Osnovni cilj manifestacije da sačuva ovaj stari muzički instrument, prezentuje i sačuva još uvek nezabeležana narodna kola i podstakne mlade stvaraoce – gajdaše.

This festival is organized in cooperation with the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Department of Ethnomusicology of the Faculty of Music in Belgrade, Ethnic

Culture Workshop in Svrljig, Serbian Ethnomusicological Society, the Association of Amateurs of Serbia and other institutions. The aim of the festival is to preserve this old musical instrument, present yet unrecorded folk dances and encourage young musicians playing this instrument.

SABOR NARODNOG STVARALAŠTVA SRBIJE SERBIAN FOLK ARTS FESTIVAL, SERBIAN CITIES

October, Since: 1972.

*Organized by:
Association of Amateurs of Serbia*

 +381 11 30 36 092

Ovaj sabor je najvažnija i najprestižnija manifestacija izvornog narodnog stvaralaštva i tradicionalne kulture u Srbiji. To je nacionalna, sveobuhvatna i završna smotra izvornog stvaralaštva u oblasti igre, pesme, svirke, nošnje i običaja, na kojoj se predstavljaju najbolji, odabrani tokom godine, na regionalnim i pokrajinskim saborima narodnog stvaralaštva.

This festival is the most important and most prestigious event showcasing authentic folk arts and traditional culture in Serbia. It is a national, all encompassing and the final annual presentation of the highest achievements, including dance, song, music, folk costumes and customs, and the

best performers selected throughout the year in the regional and local festivals.

FESTIVAL TAMBURAŠKIH ORKESTARA SRBIJE / FESTIVAL OF TAMBURICA ORCHESTRAS OF SERBIA, RUMA

October, Since: 1989.

*Organized by: Cultural Centre Ruma
and the Association of Amateurs of
Serbia*

 +381 22 474-289

 info@kcruma.co.rs

 www.kcruma.co.rs

Svake godine, u dve festivalske večeri, učestvuju desetak velikih tamburaških orkestara iz Srbije i regiona.

About a dozen of large tamburica orchestras from Serbia and the region come here every year to play the two festival evenings.

FESTIVAL „BISERNICA JANIKE BALAŽA”, NOVI SAD

October, Since: 2001.

Organized by: NGO

„Tamburica Janike Balaža”

 + 381 21 520-335

 udrjbalaza@gmail.com

 www.janikinitamburasi.com

Međunarodni festival malih tamburaških

orkestara „Bisernica Janike Balaža” ima za cilj očuvanje tamburaške baštine i svega onoga što je Janika Balaž ostavio tamburašima u amanet. Na festivalu učestvuju tamburaški orkestri iz Srbije i regiona.

The international festival of small tamburica orchestras „Bisernica Janike Balaža” aims to preserve the heritage of tamburica music and the legacy of great tamburica player Janika Balaž. The festival hosts tamburica orchestras from Serbia and the region.

FESTIVAL SANDŽAČKE SEVDALINKE SANDŽAK FESTIVAL OF SEVDALNIKA SONGS, NOVI PAZAR

November, Since: 2011.

Organized by: Bosniak National Council

 + 381 20 315 608

 glavni.ured@bnv.org.rs

 www.bnv.org.rs

Festival ima za cilj očuvanje i promociju sandžačke sevdalinke kao međunarodno priznate kulturne baštine.

The aim of the festival is to cultivate and promote sevdalinka songs, internationally recognized as the cultural heritage of Sandžak.

WORLD MUSIC FESTIVALS

Dragačevo`S Brass Bands
Festival, August, Since: 1961.
Center for culture, sport and tourism of the municipality of Lučani

✉ Trg Slobode bb
32230 Guča, Serbia
☎ +381 32 854 110
www.saborguca.com
www.gucasabor.com

International Jazz Festival
August, Since: 1995.

Nišville Production
✉ Bulevar dr Zorana Đinđića 58a
18000 Niš, Serbia
☎ +381 18 235 161
@ nisville@nisville.com
www.nisville.com

Festival ambijentalne i etno muzike, July, Since: 2009.

@ dule_darijevic@hotmail.com
www.karusefest.org

ETHNO.COM
PANČEVO

Traditional and World Music Festival, September, Since: 2003.

Kulturni Centar Pančevo
✉ ul. Vojvode Živojina Mišića
26000 Pančevo, Serbia
☎ +381 13 346 579
@ pr.kcp@3dnet.rs
www.kulturnicentarpanceva.rs

ZEMAN, NOVI
PAZAR

World Music Festival
August, Since: 2018

Kulturni centar Novi Pazar
@ zemanfest@gmail.com
www.zemanfest.com

ESTAM,
KRAGUJEVAC

World Music Festival
December, Since: 2018

SKC Kragujevac
@ muzika@skckg.com
skckg.com

DOMBOS FEST, MALI IĐOŠ

International World Music festival, July, Since: 2001.

✉ Ispod Brda 1
24321 Mali Idoš
☎ +381 24 730 020
@ dombos@dombosfest.org
www.dombosfest.org

ETNOFEST,
SUBOTICA,
PALIĆ

International World Music Festival, June, Since: 2004. *Etnofest – World Culture Association*

✉ Horgoški put bb (P.O. box 17)
24413 Palić, Serbia
☎ +381 600 300 624
@ info@etnofest.org
www.etnofest.org

MALOMFESZTIVÁL, OROM

Alternative, fusion, world etc.
August, since 2014.

@ wemsical.serbia@gmail.com
www.malomfesztival.com

CUBANERO SALSA
FESTIVAL, NOVI SAD

International Salsa Festival,
May, Since: 2008.

Allegro Dance Center
✉ Trg Marije Trandafil 14
21000 Novi Sad, Serbia
☎ +381 60 600 30 30
@ mail@allegrodance.info
www.cubanero.net

Dance, Traditional and World Music Camp and Festival, July, Since: 2002.

@ guslekikinda@gmail.com

GUITAR ART
FESTIVAL,
BELGRADE

International Guitar Festival ,
March, Since: 2000.

@ info@gaf.rs
www.gaf.rs

ETHNO
FUSION
FEST,
Belgrade

International World Music Festival, June, Since: 2008.

Jevrejski centar za kulturu i umetnost

✉ ul. Maršala Birjuzova 19
11000 Belgrade, Serbia
☎ +381 65 200 45 25
@ ethnofusionfest@gmail.com
www.ethnofusionfest.com

INTERNATIONAL
BELGRADE TANGO
FESTIVAL, BELGRADE

Including: Tango show, nights of milongas, workshops, November, Since: 2004.

Belgrade Tango Association
✉ ul. Mate Jerkovića 6
11000 Belgrade, Serbia

☎ +381 63 249 946
@ info@beltango.com
www.bta.org.rs

Belgrade, Serbia

ringring.rs
@todomundoworldmusicfestival

Lake Palić, Serbia
Always in June

KÜSTENDORF

KUSTENDORF

DRVENGRAD, M.GORA

Film and Music Festival,
January, Since: 2008.

@ rastaint@gmail.com

W www.kustendorf-filmandmusicfestival.org

HAVANA EN BELGRADO, BELGRADE

Festival of Cuban music and dance,
November, Since: 2011.

NGO Havana Belgrado

W www.havanabelgrado.com

TODO MUNDO, BELGRADE

International World
Music Festival,
Autumn, Since: 2012.

Ring Ring

☎ +381 63 365 783

@ bojan.ringring@gmail.com

W www.ringring.rs

IBERIA FEST

*Iberian and Balkan
culture and art*

September, Since 2019
Belgrade

W www.iberiafest.com

WORLD OF MUSIC FEST, SIROGOJNO - MUSEUM OLD VILLAGE

Traditional and World Music Fest
August, Since: 2011.

W www.sirogojno.rs

SERBIA WORLD MUSIC FESTIVAL.

TAKOVO - GORNJI MILANOVAC

International World Music Festival,
April, Since: 2009.

☎ +381 60 516 00 07

@ info@serbiamusicfestival.com

W www.serbiamusicfestival.com

DANI BRAZILA, NOVI SAD

Samba Carnival
August, Since: 2010.

NGO Artkor

✉ ul. Radnička 14
21000 Novi Sad, Serbia

☎ +381 21 431 891

@ office@danibrazila.org

W www.danibrazila.org

LABELS

PGP RTS

(ex PGP RTB)

Produkcija gramofonskih ploča
- Radio televizije Srbije

W www.rts.rs

MULTIMEDIA MUSIC

Managing Director MD:

Rodoljub Stojanović:

@ rodoljub.stojanovic@

multimedia-music.com

W www.multimedia-music.com

MASCOM RECORDS

@ records@mascom.rs

W www.mascom.rs

WMAS RECORDS

@ etnoumlje@gmail.com

W www.worldmusic.org.rs

AMMONITE RECORDS

@ ammonite.records@gmail.com

W www.ammonite.co.rs

LAMP SHADE MEDIA

@ info@lampshademedia.rs

W www.lampshademedia.com

ODLIČAN HRČAK

@ wpshower@gmail.com

W www.odlicanhrcak.com

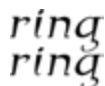
MANAGEMENT & BOOKING, INSTITUTIONS & ASSOCIATIONS

**WORLD MUSIC
ASSOCIATION
OF SERBIA**

Interest: World Music

✉ ul. Save Kovačevića 2/4
35000 Jagodina, Serbia
☎ +381 35 251 012
@ etnoumlje@gmail.com
www.worldmusic.org.rs

RING RING

Interest: World Music etc.

☎ +381 63 365 783
@ bojan.ringring@gmail.com
www.ringring.rs

WMAS BOOKING

INTEREST: WORLD MUSIC

Oliver Đorđević

✉ ul. Save Kovačevića 2/4,
35000 Jagodina, Serbia
☎ +381 35 251 012
@ etnoumlje@gmail.com

**ADZNM
GUSLE**

Interest: Dance, traditional
and World Music

✉ ul. dr Zorana Đinđića 2
23300 Kikinda, Serbia
☎ +381 230 400 560
☎ +381 230 402 560
@ guslekikinda@gmail.com

BALKAN CULTURE HERITAGE

Interest: World Music

✉ ul. Kralja Milana 2
(Vukova zadužbina)
11000 Belgrade, Serbia
@ info@bojananikolic.rs
www.bojananikolic.rs

**CENTAR ZA
ETNOMUZIKOLOŠKE
DELATNOSTI**

Interest:
Ethnomusicology

centar-za-etnomuzikoloske-delatnosti
etnomuzikoloske.delatnosti@gmail.com

**INSTITUTE OF
MUSICOLOGY OF THE
SERBIAN ACADEMY OF
SCIENCES AND ARTS**

✉ ul. Knez Mihailova 35
11000 Belgrade, Serbia
☎ +381 11 26 39 033
@ musicinst@music.sanu.ac.rs
www.music.sanu.ac.rs

BELGRADE TANGO ASSOCIATION

Interest: Tango

✉ ul. Mate Jerkovića 6
11000 Belgrade, Serbia
☎ +381 63 338 973
@ info@beltango.com
www.bta.org.rs

MULTIKULTIVATOR

Interest: World Music etc.

@ vladimirdj@gmail.com
www.multikultivator.org.rs

**LONG
PLAY**

Interest: Concert Agency

✉ ul. Majke Jevrosime 42/19
11000 Belgrade, Serbia
☎ +381 11 3223 558
@ infolongplay@gmail.com
www.longplay.rs

**SERBIAN ETHNOMUSICOLOGICAL
SOCIETY**

✉ ul. Nehruova 105
11000 Belgrade, Serbia
☎ +381 11 26 43 598
@ mira.zakic@gmail.com

**CENTER FOR
INTANGIBLE
CULTURAL
HERITAGE OF SERBIA**

**ETHNOGRAPHIC MUSEUM
IN BELGRADE**

✉ Studentski trg 13
11000 Belgrade, Serbia
☎ +381 11 32 81 888
@ info@etnografskimuzej.rs
www.etnografskimuzej.rs

PROMOTERS AND JOURNALISTS

ALEKSANDAR NIKOLIĆ

Tango promoter, bandoneonist

Co. Belgrade Tango Association

Co. Beltango Quinteto

ul. Mate Jerkovića 6, Belgrade, Serbia

+381 63 338 973

info@beltango.com

www.bta.org.rs

BOJAN ĐORĐEVIĆ

World music promoter and manager,
radio DJ, journalist

Co. Ring Ring

Co. Radio Belgrade 3

Co. Magazine Etnoumlje

Co. World Music Charts Europe, member

Co. Balkan World Music Chart, member

+381 63 365 783

bojan.ringring@gmail.com

www.ringring.rs

VLADIMIR ĐORĐEVIĆ

World music promoter

Co. Multikultivator

@vladimirdj@gmail.com

www.multikultivator.org.rs

MARIJA VITAS

Ethnomusicologist,
journalist and a music critic

Co. Magazine Etnoumlje, editor

Co. Balkan World Music Chart, editor

Co. Transglobal World Music Chart,
member

@etnoulje.urednik@gmail.com

HORVÁTH LÁSZLÓ

World Music Promoter and Manager

Co. X Produkció

Co. Fono

Co. Dombos Fest

Bartók Béla ut 92-94/A,

1115 Budapest, Hungary

+361 365 16 12

folkeuro@axelero.hu

SAŠA IGNJATOVIĆ

Samba promoter, musician

Co. Dani Brasília, NGO Artkor

Co. Radnička 14, 21000 Novi Sad, Serbia

@sashai@nspoint.net

www.danibrasila.org

IVANA KOMADINA

Music editor, musicologist,
journalist and a music critic

Co. Radio Belgrade 2

Co. World Music Charts Europe, member

@ikom@sezam.net

IVANA LJUBINKOVIĆ

Ethnomusicologist, journalist, music
critic

Co. Classica! Radio

Co. Magazine Etnoumlje

@ivana.ljubinkovic@gmail.com

MIRJANA RAIĆ TEPIĆ

Ethnomusicologist, music critic

@mirjana.raic@yahoo.com

Co. Magazine Etnoumlje

DEJAN VUJINOVIĆ

World music promoter

Co. Etnofest – World Culture Association

Co. Magazine Etnoumlje

Co. Balkan World Music Chart, member

Co. Horgoški put bb (P.O. box 17)

24413 Palić, Serbia

+381 600 300 624

info@etnofest.org

www.etnofest.org

NIKOLA GLAVINIĆ

Music editor and journalist

Co. Radio Novi Sad

Co. Magazine Etnoumlje

Co. Balkan World Music Chart, member

@glavinik@yahoo.com

OLIVER ĐORĐEVIĆ

World music promoter and publicist

Co. World Music Association of Serbia

Co. Magazine Etnoumlje

Co. Balkan World Music Chart, member

Co. WMAS Booking

Co. ul. Save Kovačevića 2/4,

35000 Jagodina, Serbia

@etnoulje@gmail.com

www.worldmusic.org.rs

VOJA MALEŠEV

World music promoter

Co. Pocket Globe

@vokstеровski@gmail.com

RADIO AND INTERNET SHOWS

RTS RADIO PLETENICA

Digital Radio Channel

www.rts.rs # radio-pletenica

OD ZLATA JABUKA

Radio Show

Radio Belgrade 2

from Monday to Friday, 11:00 a.m.

Podcast: www.rts.rs # od zlata jabuka

DISCO 3000

Radio Belgrade 3

Tuesdays, 10:45 p.m.

Podcast: www.rts.rs # disco 3000

PUT SVILE

Radio Belgrade 2

Sundays, 1:00 p.m.

www.rts.rs # put svile

MUZIKA SVETA

Radio Belgrade 3

Saturday, 11:10 p.m.

www.rts.rs # muzika sveta

ETNIKA

Radio Belgrade 1

Thursday, 11 p.m.

www.rts.rs # etnika

The project “Serbia at WOMEX 2020-2021” and the realization of this publication were supported by

Пројекат Србија на WOMEX-у 2020-2021 и реализацију ове публикације подржали су:

Republic of Serbia
Ministry of Culture and Information

Република Србија
Министарство културе и информисања

**SERBIA
CREATES
MUSIC**

**СРБИЈА
СТВАРА
МУЗИКУ**

SERBIACREATES.RS

SERBIA CREATES

**SERBIA
CREATES**

- ┌ Serbia Creates is a national platform founded with the idea to support and develop the values of contemporary Serbia – creativity, innovation and originality. This new concept aims to recognize, affirm and highlight the creativity and success in the areas covered by the knowledge-based economy.
- ┌ The platform promotes the highest values - authenticity, cultural diversity, excellence, trust and openness - relying primarily on creative heroes and „icons“, exceptional people who inspire with their achievements, share enthusiasm and commitment to their creativity and research.
- ┌ The concept of Serbia Creates emphasizes the importance of creative industries, science and knowledge-based economy, supports artists and creators to enter the international scene, and presents Serbia as a country of people who are creative, innovative, persistent, reliable and determined.
- ┌ The platform is part of a broader initiative by RS Prime Minister Ana Brnabic to initiate measures to change the legal, business and social environment in Serbia in direct cooperation with artists and innovators, as well as the creative sector in general, in order to support the development of existing and new initiatives in areas of innovation, creative industries and artistic creation.

СРБИЈА СТВАРА

**СРБИЈА
СТВАРА**

- ┌ Србија Ствара је национална платформа основана са идејом да подржи и развија вредности савремене Србије - креативност, иновативност и оригиналност. Овај нови концепт има за циљ да препозна, афирмише и истакне уметничко и свако креативно стваралаштво и успех у областима обухваћеним економијом заснованом на знању.
- ┌ Кроз концепт Србија Ствара истиче се важност креативних индустрија, науке и економије засноване на знању, пружа се подршка уметницима и ствараоцима да излазе на међународну сцену, а Србија се приказује као земља људи који су креативни, иновативни, упорни, поуздани и истрајни.
- ┌ Платформа промовише највише вредности - аутентичност, културну разноликост, изврсност, поверење и отвореност - ослањајући се првенствено на креативне хероје и „иконе“, изузетне особе које инспиришу својим достигнућима, деле ентузијазам и посвећеност свом стваралаштву и истраживању.
- ┌ Платформа је део шире иницијативе председнице Владе Републике Србије Ане Брнабић да у непосредној сарадњи са уметницима и иноваторима, као и креативним сектором уопште, иницира мере за измену правно-пословног и друштвеног окружења у Србији у циљу подршке развоју постојећих и настајању нових иницијатива областима иновација, креативних индустрија и уметничког стваралаштва.

ABOUT THE PUBLISHER

World Music Association of Serbia is non-profit organization established in 2000 and it gathers admirers of roots and world music. The association has initiated various actions so far, in order to affirm, popularize world/ethno music in Serbia and presentations of the local traditional and world music abroad. The most significant activities and projects of this association are:

ETNOUMLJE MAGAZINE

In 2007, we launched a magazine, where we publish reviews, reports, interviews, essays, travelogues ... The focus is on the musical life of Serbia, the Balkans, southern and eastern Europe. From 2018, there is also a section Magazin Etnoumlje on our portal.

WEB PORTAL

The activities of the Association have been visible on our portal since 2012. In addition to the online version of the Etnoumlje Magazine and the News section, there are numerous other sections: WMAS Records, Register of Artists and Bands from Serbia, Award, Balkan Chart, Festivals...

WMAS RECORDS

In 2007, the Association founded the WMAS Records label, with the idea of marketing world music from Serbia through physical and digital releases. To date, we have published over 30 releases, covering a wide field, from traditional music to ethno-jazz and contemporary tendencies.

PROMOTIONS ABROAD

Since 2015, with the support of the Ministry of Culture and Information, we have been present at WOMEX, where we exhibit a variety of material. In addition, our latest projects, aimed at introducing the foreign audience to the cultural scene of Serbia, relate to exhibitions intended for diplomatic missions.

BALKAN CHART

The Balkan World Music Chart panel was launched in 2019 with the idea of promoting Balkan music. We publish quarterly lists and an annual one. Panel members come from different countries. We are looking forward to new members, as well as cooperation with radio stations.

AWARD

The Vojin Mališa Draškoci Statuette is an award established in 2013. This is also the way of encouraging the world music genre in Serbia, by rewarding the artists who are, among other things, inspired by traditional music.

REPRESENTATIVE ASSOCIATION

In 2019, the Association was granted the state status of representativeness for the area of intangible cultural heritage. The tasks of representativeness include granting the status of Expert in Culture and proposing candidates for the Cultural Experts for top contribution to national culture accolade.

DIGITAL ARCHIVE

Since 2012, the Association has been collecting phonograms, videos, photographs, printed and handwritten archives, which relate to world music heirdom in Serbia. Along with the collection of material, its digitization, processing and signing are also performed.

The association cooperates with many institutions and associations in Serbia and Europe. We invite musicians, musicologists, ethnomusicologists, promoters, discographers, journalists and others whose profession is in any way related to traditional and world music, as well as music admirers, to join us.

More info: worldmusic.org.rs

This publication has been realized exclusively for promotion of Serbia at The World Music Expo Womex 2020-2021 and other promotions of Serbia roots and world music abroad. NOT FOR SALE!

Ова публикација је реализована за потребе представљања Србије на The World Music Expo WOMEX 2020-2021 и осталих представљања традиционалне и world music из Србије у иностранству. Није за продају!

Published by

World Music Association of Serbia
worldmusic.org.rs

ISBN 978-86-89607-33-8
COBISS.SR-ID 23754505

The project Serbia at Womex 2020-21 was supported by
The Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia
Serbia Creates, the National Platform for Creatives Industries,
Initiated by the Prime Minister of the Republic of Serbia
Srbija stvara, nacionalna platforma za kreativne industrije,
inicirana od strane predsednice Vlade Republike Srbije